

rium iudicauit ut quisquis suam uitam bene gubernaturus & legem esset aliis positurus: dei primitus deberet considerare naturam: operamque eius mente contemplaretur: & eius exemplum imitaretur: & quantum esset uirtus hunc sequi tentaret. Neque enim uel ipsi legislatori fuit sufficiens mens: dum in ipsius utique contemplatione deficeret: nec eis qui conscripturi sunt pro causa uirtutis aliquis prosper euentus erit: nisi prae omnibus doceantur quia pater omnium & dominus deus existens & uniuersa respiciens: sequentibus se uitam foelicissimam praebet: a uirtute uero digredientes: maximis calamitatibus subdit. Hoc ergo docere desiderans Moyses suos ciues ac populos legis constitutionem non ab ore communi: nec a propriis placitis inchoauit: sed ad deum & mundi fabricam eorum mentes erigens & persuadens: quoniam creaturae terrenarum opus dei praecipuum homines sumus: dum habuisset eos iam ad pietatem obediens de rebus reliquis eis facillime persuasit. Alii namque legistatores fabulas sequentes humanoque delictorum confusionem potius in deos suos sacrilego sermone uerterunt & multam malignis peccandi licentiam praebuerunt. noster uero legislator summam uirtutem deum habere pronuncians. infudit hominibus ea participari: & eos qui taliter non saperent nec crederent: iussit inuitabiliter castigari. Secundum hoc ergo argumentum facere examinationem lecturos exoro. sic enim considerantibus nihil irrationabile dictum nihil ad maiestatem dei atque clementiam uidetur incongruum: Cuncta namque circa naturam rerum affectionem consonam habere noscuntur. alia quidem aperto uel simplici modo legislatore tangente. alia uero cum sua honestate allegorice proferente: quia quae clare dici proderat: haec manifeste declarauit. Volentibus autem etiam causas rege singulas considerare: contemplatio multa nimis: & ualde philosophica repitur. Quod ego nunc quidem dicere suppono: sed deo tempus praebente nobis post hoc opus tentabo describere. Conuertar autem ad rerum narrationem: reminiscens primitus eorum: quae de mundi fabrica Moyses dixit. Haec autem in sacris libris comperi ita conscripta.

Iosephi antiquitatis iudaicae liber primus incipit foeliciter.

De creatione caeli & terrae: & de operibus sex dierum: & requie diei septimi. CAPI. .I.

In principio creauit deus celum & terram: sed dum terra ad aspectum non ueniret: & profunditate tenebris celaretur: & spiritus dei desuper portaretur deus fieri iussit lumen: quo facto considerans omnem materiam: separauit lumen & tenebras: & aliae quidem rei nomen imposuit noctem: aliud uero uocauit diem: uel pere & mane appellans initium lucis & requiem. Et is quidem est primus dies: moyses autem eum unum esse dixit. Et licet sufficiat causam huius rei etiam nunc dicere: tamen quia pollicitus sum rationem causarum singularum seorsum tradere: illud ad huius rei interpretationem me necessarium est differre.

Post haec secunda die caelum super omnia collocauit: ipsumque ab aliis distinguens: in semetipso constitutum esse praecipit: & ei cristallum circumfigens: humidum eum: & pluuialem ad utilitatem quae fit ex terrae imbris: congrue fabricatus est. Tertia die statuit terram. circa eam mare diffundens. Ipsa uero die repete uires herba & semen de terra sunt orta. Quarta autem die ornauit caelum sole & luna: aliisque sideribus: motus eis tribuens atque cursus: quibus horarum distinctiones manifeste designarentur. Quinta die animalia natatilia & uolatilia: alia quidem in profundo alia uero in aere esse constituit: copulans ea ad communionem atque permixtionem causa proles profuturæ: & ut eorum natura multiplicari potuisset & crescere. Sexto uero die creauit quadrupedum genus: masculinum faciens atque foemininum: in quo et hominem finxit. Ita ergo mundum cunctum sex diebus & omnia quae in eo sunt facta Moyses ait. Septimo die deum ab operibus manuum suarum requieuisse dicens. Unde et nos eo die laboribus propriis uacare dignoscimur: eum sabbatum appellantes: quod nomen requiem haebraica lingua significat.

De plasnatione protoplastorum: & de plantatione paradisi: & de introductione Adam & Euae in ipsum. CAPI. .II.

Post septimam uero diem cepit de hominis natura moyses reddere rationem: ita dicens. Fecit deus hominem: puluerem de terra sumens: & in eum spiritum inspirauit & animam. Hic autem homo Adā uocatus est: quod nomen haebraica lingua significat rubeus: quoniam conspersa rubea terra factus est. Talis est. n. uirgo tellus & uera. Praesertim quoque deus ad animam scilicet secundum genus foemininum masculinumque demonstrans: & his nomina imposuit: quibus et nunc uocantur. Videns ergo deus adā non habentem societatem ad foeminam neque cohabitationem cum utique non esset delectatus autem in aliis animalibus quae copulata uidebantur: una dierum eo dormiente: auferens costam eius: finxit ei mulierem: & Adā sibi iunctam: cognouit de se fuisse plasmatam haebraica lingua mulier appellat. Nomen uero mulieris illius erat Eua: quod significat omnium uiuentium matrem. Dicitur autem deum etiam ad orientem plantasse paradysum omni germinatione florentem: in hoc enim esse & uitae plantationem: & aliam prudentiam: qua cognosceretur quid esset bonum: quid uero malum: & in hunc ortum introduxisse Adā & eius uxorem: praecipientem plantationum eos habere sollicitudinem. Rigatur uero ortus hic ab uno flumine: circa omnem terram undique perfluente. Hic in quattuor diuidit partes: & Phisō. quod nomen est unius: quod inundationem significat: ductus in Indiam: in pelago late diffusus.

dit: qđ Ganges nūcupat a grācis: Euphrates aut̄ & Tigris ī mare rubrū ferūtur. Vocat̄ Euphrates qđ
 de Fora: qđ significat disp̄siones seu florē: Tigris aut̄ Diglat. quod indicat acutum aliquid & angu-
 stū. Geon quoq; p̄ ægyptiū fluēs: ostēdit eū qui nobis ab onēte redditur quē grāci appellāt Nilū
 De transgressione protoplastorum: & de eiectione eorum de paradiso. CAPI. .III.

Eus igit̄ adā & mulierē ex aliis qđ plātatoibz gustare præcepit. De prudentiā uero
 plantatione uoluit abstinere: prædicēs cōtingentibus ex ea pditionē esse ueturam. Et
 dum illo tpe cūctā aīalia cōcordarēt: serps̄ cohabitās cū adā atq; muliere iuidiam ha-
 buit: in qbus eos arbitrat̄ esse sc̄lices obediētes utiq; præceptis dei. Quos reputans
 per inobediētiā calamitati succūbere: psuasit mala uolūtate mulieri: ut de prudentiā
 plantatione gustaret dicens in ea esse boni maliq; cognitionem. Quo facto: beatā eis uitam: & cui
 nihil diuinā cognitionis deesset dicebat accedere: & seduxit quidem mulierē: ut dei mandata con-
 temneret. Quæ cum ex illa plantatione gustasset: & tali epulatione gauderet: et de exinde ut uelce-
 ret psuasit. Quo facto: semetipsos cognouerūt eē nudos. cōfusionēq; manifestā habētes: tegumētū
 sibimet reqrebāt. Illa nāq; plātatio cā acumis erat & it̄lectus. Foliis ergo fici semetipsos opuerūt:
 & hæc genitalibus opponētes: uidebant̄ sibi in his magis esse sc̄lices quæ prius reputabāt se diffi-
 cilis iuenire. deo aut̄ in hortū ueniēte: adā ne ad eius uēret colloquiū: cōsciū iniquitatis suæ disces-
 sit. Deus itaq; it̄dēs qđ egerat: cām reqrebat pp̄ quā prius eius alloq̄o delectaret̄: postea uero resu-
 geret atq; cōsūderet. Illo ergo nihil loquēte: eo qđ se cognouerat dei trāsgressū fuisse mādatū: deus
 ait. Mihi qđ de uobis notū ē: quēadmodū sc̄licē uitā extra oīum maloz passionē habueritis: nul-
 la sollicitudine aīum uestrū cōturbate: cū uobis spōte ad fruēdum & ad uoluptatis abūdantiā oriret̄
 uniuersa: me puidēte uirētia sine uestro labore & miseria: sed nūc male præsentibus senectus uelox
 uobis adueniet: & nō longa uita succedit: quoniā mihi cōtumeliā tali uolūtate fecistis: mea manda-
 ta præuaricādo. Neq; enī uirtutis cā taciturnitate cōstringeris. sed mala cōsciētia retineris. Adā ue-
 ro peccati ueniā postulabat: rogabatq; deū: ne eū nimis affligeret: & de facto cōiugē accusabat: di-
 cēs se ab ea seductū deliq̄sse. Quæ rursus de serpe qđ eā seduxerat quærebat̄. Deus aut̄ adā uictum
 cōsilio mulieris: p̄ne subiecit: p̄cipiēs terræ ne qcq; eis sponte p̄ferret: sed laborātibus & opatiōe cō-
 tritis: alia qđ fruges daret: alia denegaret. Euā uero partu & cōceptionū doloribus castigauit: quō
 Adā in qbus ipsa fuerat a serpe decepta seducēs: calamitatibus iplicita. Abstulit & serpenti uocē:
 iratus eius malignitati quā gesserat in adā: & uenenum ei sub līgua ponēs: qđ eēt homībus inimicū
 præcepit ut mulier eius capiti plagas īferret: ille uero iacens homībus esset aduersus: & it̄ritū faci-
 le eis p̄ uicta portaret. Quē etiā pedibus priuauit: ut uoluptatus in puluere traheret̄. Et deus qui-
 dem hæc eos pati præcipiens: transmigravit Adam & Euam ex orto in aliam regionem.

De it̄fectiōe Abel per Cain: & de pena qua multatus ē Cain: & de duabus colūnis latericia & lapi-
 dea: in qbus cōscripserūt filii Adā omnē disciplinā rez̄ cælestiū qđ p se adiuenerūt. CA. .III.

Ati sūt aut̄ eis filii duo masculi: quoz̄ un' qđ prior appellabat̄ Cain: qđ nomē it̄p̄-
 tatū significat possessionē. Abel uero secūdus: qđ significat: fletum. Quibus nate sunt
 etiā filia. Germāi siqđ diuersis studiis luctabant̄. Abel qđ iunior iusticiā colebat: &
 in oībus q̄cūq; gerebat: deū putabat eē p̄ntē: uirtutiq; p̄spiciebat: cuius erat cōuersatio
 pastoralis. Cain at̄ erat circa alia malignissim' & ad lucra solūmō semp̄ it̄tus. Terrā
 arare primus cōpit: & fratrē huiusmōi cā pemit. Nam cū eis placuisset sacrificare deo: Cain qđ de
 culture germinatiōibus obtulerat fructū. Abel aut̄ lac: & primogenita gregū: agno deus potius in
 hoc sacrificio delectatus est: qđ spontaneis & naturaliter ortis fructibus fuerat honoratus: & non in
 illis quæ ex inuentiōe hoīs auari nata uidebant̄. Qua p̄pter Cain indignatus: eo qđ Abel fuisset ei a
 deo p̄positus: fratrē it̄remisit. Quē cū necasset: & mortuū occultaret: credidit latere cōmissum. Deus
 aut̄ sciens qđ erat factū: uenit ad Cain: de fratre p̄quirēs ubi eēt: qđ eū diebus plurimis non uideret:
 dū cætero tpe illū cū eo cōuersari respiceret. Cain aut̄ hesitans: nec habens qđ deo potuisset dicere:
 ipseq; prius se qđ fratrē non uiderit dicere cogitaret: cū dñs uehementer instaret & p̄scrutaret̄: indi-
 gnatus ille: non se eē pedagogū nec custodē eius: nec actū fratris affatus ē. Deus ergo repēte Cain
 increpauit it̄reptorē fratris effectū: & ait. Ammiror si de fratre nescis dicere qđ factū sit: quem ipse
 peremisti? Cui tamē sacrificiū celebrati: atq; p̄scēti. ne ob hoc irā susciper: seuiorē penā homicidii
 relaxauit: maledictūq; esse constituit & eius sobolē usq; ad generationē septimā miatus ē eē puniē-
 dā. & ex illa terra eū cū uxore p̄iecit. Quo formidante: ne bestiis capiendus īcideret: & eo mō p̄iret
 iussit ut nihil triste de tali cogitatione metueret: nec enī ei p̄pterea mali qcq; euēiret p̄ bestias: ac per
 oēm terrā eū sine formidie signo ei posito quo notus fieret: abire p̄cepit. Multā ergo pagrans terrā
 cū sua uxore Cain collocatus in loco qđ naida nūcupat̄: ubi moratus ē quo ēt ei filii nati sūt. At ue-
 ro penā illā nō habuit p̄ emendatione: sed pro incremento mali libidinēq; potius nutriuit ī corpe:
 licet cū iniuria secū cōmoratiū hāc haberet: augēs domū multitudine pecuniar: ex rapinis & uio-
 lentia cū gestaz̄. Ad luxuriam quoq; & latrocinia suos familiares inuitans: quoz̄ doctor in sc̄lestis
 studiis erat: & simplicitatē qđ cū qđ prius uiuebāt hoīs adinuētiōe mēsuraz̄: & p̄dēz̄ p̄mutauit:
 integrāq; eoz̄ uitam ex earum rerū ignorantia & magnanimitate ad calliditē corruptionemq;

pduxit: Terminos terræ primus posuit ciuitatēq; cōstituit: murisq; muniuit: illicq; coegit suos conuenire domesticos. Hanc ergo ciuitatem ab Noe filio suo seniore nocham appellauit. Noe uero Iarad filius fuit: ex quo Maruel: cuius fuit filius Matusal q̄ habuit filium Lamech: cui filii & filiae septem & septuaginta fuerunt ex duabus uxoribus eius nati Sella & Ada. Horū Iobal quidem q̄ fuit de Ada. tabernacula fixit: & greges amauit. Tubal cōsanguineus eius existēs: musicā coluit: & psalteriū: citharāq; laudauit. Tubalcain qui ex altera natus est: fortitudine cūctos excellēs: res bellicas deceter exercuit: ex his etiāq; ad libidinem attinent corporis enutriuit: ferrariam artem primus inuenit: habuitq; sororem noie noemma. Et quoniā lamech diuinas res sapienter sciens: uidebat se subiacere penæ Cain ob necem fratris: hoc suis uxoribus indicauit. Adhuc aut̄ uiuēte Adā: cōtiguit Cain sobolē p̄ successionē esse nequissimā: & aliū alio peiorē existere: qui utiq; ad bella incōtinētes erant & ad latrocinia properabāt. Siquis eorū segnis esset ad effundendum sanguinē: aliis rebus pessimis imminebat: contumeliam faciens & auarus existēs: Adā uero q̄ primus de terra factus est: & de quonos exigit ratio adhuc habere sermonem: Abel quidē extricto Cain aut̄ propter necem ei⁹ effugato: de procreatione filiorū cogitabat: & uehementer eū generationis amor habebat: agētē annos ducētos & triginta: sup̄ quos alteris uiuēs septingētis defunctus est. Fuerūt aut̄ ei & alii filii plurimi: iter quos etiā seth: sed de aliis quidē longū est dicere: conabor uero de seth dicere tantūmodo. Is namq; nutritus & pueniēs ad ætatē quæ iam posset ea quæ sunt bōa discernere: uirtuti studuit: & cum fuisset uir egregius: imitatores sui filios dereliquit. Illi quoq; omnes cū boni fuissent orti: in eadē terra sine uexatione uiuentes: felicissime cōmorati: sunt: nihilq; eis usq; ad uitæ terminū crudele prouenit. Disciplinā uero reḡ cælestiū & ornatum earū primitus inueniūt: & ne deliberaretur: ab hominibus quæ ab eis inuenta fuerant: aut̄ anteq; uenirent ad cognitionē depirent: cum p̄dixisset adā exterminacionem rerum omnium: unam ignis uirtute: alteram aquæ: uel ac multitudine fore uenturā: duas facientes colūnas: aliam ex lateribus: aliam ex lapidibus ambabus quæ inuenerant cōscripserūt: ut & si constructa lateribus exterminaret̄ ab ymbribus: lapidea permanens præberet hominibus scripta cognoscere: simul & quia lateralem aliam posuissent: quæ tamen lapidea permanet hactenus in terra Siria. Et isti quidem septem generationibus permanserunt: deum iudicantes eē dominū omnium: & ad uirtutem semper inspicientes.

De inundatiōe diluuii sup̄ terrā: & ubi Noe saluatus est cū generatiōe sua p̄ arcā. CAP. .V.

DEinde tempore procedente de paternis solemnitatibus ad mala progressi sūt: neq; legitimos honores ulterius præbētes deo: neq; circa hoīes iustitiæ uerba faciētes: sed zelum quem prius habuerunt pro uirtute: in duplā maliciam postea per ea quæ gerebāt monstrauerunt. Ob hoc itaq; contra se deū irritauerunt. Nam multi angeli dei mulieribus coeūtes iniuriosos filios genuerunt: q̄ oē bonū despiciētes p̄ confidentiam fortitudinis similia his qui dicti sunt a græcis gigantes p̄petrare traduntur. Noe autem grauius ferens eorum actus: & habens eorum consilia nimis ingrata: agebat ut ad meliora eorum mentem actusq; transferret. Cum ergo uideret non acquiescentes ad talia: sed uehementer eos maloꝝ libidine detineri: metuens ne ipsum quoq; cum uxore & filiis & suis omnibus interficerent discessit ab ea terra. Deus itaq; Noe quidem iustitiam dilexit: condemnauit autem nō solum illorum maliciam: sed oē genus humanum. Quod dum ei disperdere placuisset: & aliud cōstituere genus malignitate priuatum: & minuere hominum uitam: annisq; non quantis prius uixerant: sed usq; ad cētum. xx. annos esse mensuram: tunc aridam conuertit in maria: & sic uniuersi inundatione perierunt. Noe uero liberatus est solus: dicente ei deo: ut sibi fabricam ad salutem huiusmodi faceret idest arcam quattuor cameras habentem: & longitudinem cubitorum trecentorum: quinquaginta uero latitudinem: & triginta altitudinem: in quam cum matre filiorum: & eorum uxoribus introiuit. Et alia quidem quæ sibi pro solatio uitæ erant necessaria posuit cunctorumq; animalium ad seruandum genus eorum masculos simul ac foeminas pariter introduxit: aliorum uero animalium numerum septuplū. Erat itaq; arca parietibus atq; camera fortis. ut ex nulla parte fluctuaret. nec aquæ uiolentia uinceretur: Et Noe quidem cum suis ita saluatus est. Erat autem & ipsa quidem ab Adam decimus lamech uero filius: cui⁹ pater fuit matusalā. Hic fuit ex enoch qui fuit iareth: iareth aut̄ fuit ex malaleel: qui de cainan natus est: qui fuit ex Enos cum sororibus plurimis. Enos uero seth filius fuit qui natus est ex Adam. Contigit quoq; hæc passio sexcentesimo anno natiuitatis Noe mense secundo: qui a macedonibus Dyo nuncupatur: ab hæbreis autem marachat: seu anmarsuane. Hi enim in ægypto annum constituerunt. Moyses autem Nisan mensem qui est xanthicus: primum in festiuitatibus definiuit: in quo ex ægypto hæbreos eduxit. Hic ergo apud eum etiam in cunctis muneribus diuinis ualde pollebat: in uenditionibus aut̄ & emptionibus: & alia gubernatiōe prioris sæculi decreta seruauit. Pluuiam uero inchoasse dicit septima & uigesima die præsentis mensis. & usq; ad hoc tempus ab Adam qui primus creatus est anni fuerunt duo milia: sexcenti quinquaginta sex. Quod tēpus in sacris libris conscriptum: multa integritate signatū est: una cum natiuitatibus insignium uiuorum: qui tunc fuerunt simul & terminis. Adam siquidem cū eēt ducentoꝝ annorū & .xxx. Seth fili⁹ natus est: qui nongentos & .xxx. uixit annos. Seth cētesimo & quinto anno genuit enos. Qui cum

quinq; & nongentis uixisset annis Caine filio suo diligentia tradidit rege que genuerat ano nona-
 gesimo. Hic uixit annis. xii. & nongentis. Caina cu uixisset. x. & nongentis annis: Malaleel filiu dereliquit
 anno: septuaginta. Iste Malaleel cum uixisset nonaginta: & octingentisquinque annis defunctus est:
 Iareth filium derelinquens: quem genuit cum. lx. iam & centum esset annorum. Cui octo & lx. su-
 per hec & nongentis annis uiuenti: Enoch filius successit: natus cu. lx. duos & centum annorum pa-
 ter eius existeret. Qui uiuens trecentis. lxxvii. annis: discessit ad deum. Vnde non finis eius inuenitur
 esse conscriptus. Matufalas autem Enoch filius quinto ei & centesimo ano natus: Lamech filium ha-
 buit cum esset annorum. lxxvii. & centum: cui tradidit principatum quem ipse tenuerat annis non-
 gentis sexaginta & nouem. Lamech itaq; cum habuisset principatum annis septingentis & septem
 Noe filium suum rerum preceptorem ostendit: qui de Lamech natus est agente: annu aetatis secudu
 & octogesimo: quinq; quinquaginta & nongentis annis rerum exitit praesul. Iste uero anni qui col-
 lecti sunt: tempus quod prius conscriptu est copulerunt. Nullus itaq; perscrutetur priscorum fines
 quando cum suis filiis: eorumq; uis aut attauis sua quis extendebat aetatem: sed tantum ortum genera-
 tionis eorum intendat. Igitur decernete deo: & incipiente pluuere. aqua cunctis diebus. xl. ferebatur:
 ita ut usq; ad quindecim cubitos transcenderet terram. Quod propterea factu est: ne plurimos fu-
 ga occasio liberaret. Quiescente autem pluuia: aqua uix centum quinquaginta diebus defecere:
 quasi mense. vii. Quo instante paulatim inchoauit latens herba parere. Deinceps du arca circa sum-
 mitatem cuiusdam motis in armenia constituti sedisset: intelligens Noe aperuit eam: & respiciens
 modicam terram circa eam: in spe meliore constitutus: tunc quidem siluit. Post paucos uero dies
 aqua amplius recedente misit coruum: uolens agnoscere si quid etiam aliud terrae fuisset ab aqua de-
 relictum: & ad egrediendum iam tutum esse uideretur. Qui cuncta reperiens inundantia non re-
 gressus est ad Noe. Post septem ergo dies columba: quam miserat ut aliquid de terra cognosceret:
 lutulenta remeante simul & rimum oliuae portante: cognoscens terram diluuiio liberatam: mansitq;
 adhuc. vii. aliis diebus: animalia ex arca dimisit: & ipse cum generatione sua simul egressus: sacri-
 casq; deo cu suis epulabatur. Huc autem locu armenia egressoruu uocat: illic eni arcae saluatae reliquas
 nuc usq; puinciales ostendunt. Huius uero diluuii & arcae memoriã faciunt oes q; historias barbaricas
 conscripserunt: quorum unus Berosus chaldeus narrans de diluuiio: ita liter est affatus. Dicitur &
 nauis eius quae in armenia uenit: circa monte Cordyanum adhuc aliqua pars esse: & quosdam bi-
 rumen exinde tollere: quo maxime homines ad expiationes utuntur. Meminit autem eoru & Hie-
 ronymus aegyptius: qui antiquitatem phoenicis noscitur descripsisse. Sed & Mnaseas damascenus
 in nonagesimo sexto historiarum libro ita de eis dicit. Est & super miniada excelsus mos in arme-
 nia qui paris appellatur: in quo multos confugientes: sermo est diluuii tempore liberatos & quenda
 simul in arca deuectum in montis oculia uenisse summitate: lignorumq; reliquias multo tempore
 conseruatas: Fuit autem iste quem etiam moyses legislator iudaeorum scripsit.

Noe post diluuium oblatis domino hostiis orat nullam aquarum inundationem ulterius indu-
 ci super terram.

CAP. VI.

Noe uero metuens: ne per annos singulos diluuium terrae deus induceret: humanu ge-
 nus decernens omnino deleri: sana incedens omnia. supplicabat de caetero deu pro sta-
 tu priori: ut nullam ulterius huiusmodi uastatione super ea induceret: quo periret ge-
 nus omne aaliu: sed punitis malis parceret eis qui ppter bonitatem fuerat derelicti: &
 decreuerunt mala uitare: na isceliciores scilicet essent illis & peiori afflictione danati si
 no saluaretur ad integru sed magis alteri diluuiio seruari: cu priores quidem terrore expimeruq;
 uidissent: posteru uero perditionem nouissimam sustinerent: rogabatq; ut eius hostias propicius
 suscipere dignaretur: & nullam iracundiam similem ulterius terra susciperet: ut eius operibus im-
 pingati & ciuitates constituentes uitam habere possent foeliciores: & nullo bonorum quae ante
 hymbrem adepti fuerant fraudarentur: ad longam utiq; senectutem & uitae longitudine puenturi
 Deus annuit precibus noe: arcu pluuialem designas ei i testimoniũ foederis.

CAP. VII.

Noe ergo has effundente preces: deus pro iusticia uiru diligens annuit: ut eius uota ad-
 finem usq; perduceret: neq; defunctos dicens ipse se perdidisse sed poena pra malicia p-
 pria pertulisse: neq; ut tales essent homines qui ita perderetur fuisse factos cu utiq; ca-
 stus eis nosset esse principiu: neq; donasse uitae quae corruptioi delectaret: sed p qua cotu-
 melia iquit me pietati & uirtuti fecerunt: p ea quoq; copulerunt me ut poena hanc eis ifer-
 re. Cessabo naq; de caetero post hanc ira ab eis p suis iniquitatibus poenas exigere: & multo potius te
 rogante: & si in aliquo amplius aliquando peccauerit: iam non opus erit hymbrium magnitudo:
 neq; enim aquis ulterius terram ita rigabo: Moneo tamen ut ab humana nece omnes abstineant: &
 sint ab homicidio puri: facientes quippe tale aliquid punituri sunt. Vltimi uero cunctis animalibus
 his ut uultis: & desiderium quisquis habuerit: dominos enim uos omnium esse feci terrenorum:
 & natatiliu: & quaeconq; uolatilẽ habet motu: & in aere quaeconq; uegetantur abstinetes a sanguine
 in quo est anima. Designo autem uobis futuram requiem arcu meo. Arcus enim dei apud illos iris
 esse putatur. Et deus haec quidem dicens atq; promittens siluit.

A iii

De morte noe: & de filiis eius. CAPI. VIII.

Noe uero cū uixisset post diluuiū trecentis & quinquaginta annis: omne tēpus scēlīter agens mortuus est anno uitæ suæ nongentesimo quinquagesimo. Nullus ergo ad uitā modernam: & annorum breuitatem quibus nunc uiuimus uitam cōparans atiquorū: putet falsa quæ de illis sūt dicta: & ex eo q̄ nūc uita tāto nō ducat tēpore: credat neq̄ illos ad uitā illius lōgitudinē puenisse. Illi nāq̄ cū essēt religiosi: & ab ipso deo facti: & cum eis pabula oportuniōra ad maius tēpus existerēt pparata: tātoꝝ annoꝝ circulis rite uiuebāt. Deinde ppter uirtutes & gloriosas utilitates quas iugiter pscrutabantur. ī astrologiā & geometriā: deus eis amplius uiuēdi solatia cōdonauit: q̄ nunq̄ ante adiscere potuissēt nisi sexcentis uiuerent annis. Per tot enim annoꝝ circula magnus annus impletur. Testes autem mei dicti sunt: omnes q̄ antiquitatem apud græcos & barbaros cōscribere maluerunt. Nam & Manethon qui descriptionē fecit ægyptioꝝ: & Berofus q̄ chaldaica deflorauit: & Mochus & Hestius: ad hæc & Hyerōymus ægyptius qui phœniciam disposuerunt: concordant cum meis dictis Hesiodus quoq̄ & Hecateus: & Helancus: & Acusilaus & inter hos Ephorus: & Nicolaus ī historiis suis memoriā faciūt antiquorū annis mille uiuētū. De his itaq̄ sicut singulis gratū est: ita cōsiderēt. Filii autē noe tres erāt Sem Cham & Iaphet: qui ante cētū annos diluui fuerāt generati. Hi primū de mōtib; ad cāpēstria descendunt: ut habitaculū illis hērent: & alios ualde metuentes pp diluuium ad campos descendere: & segniter habentes: ab excelsis locis ad inferiora uenire cogent: quippe ut eorum fiducia imitatores existerent. Et campus quidem in quo prius habitauerunt: Senaar appellatur. Deo autē iubente eos ad clementum hominum peruenire disp̄si sunt: ne iter se dissensiones efficerēt: sed ut multa terrarū inhabitates spacia: abūdantia fructuū potirent. Qui cū cētū seruditi: & deo inobediētes existerent: ī calamitatibus icidētes: sua grauiter peccata senserūt. Et quia iuueritis multitudīe seruebant: rursus eos deus a semetipsis migrare fecit: qm̄ non illius ppiatione putabant se bona hēre: sed ppriam fortitudinē sibi putabant cām esse diuitiarū. Vnde apposerūt ut uoluntati dei inobedientes existerent: putantes q̄ per inuidiam eius ab alterutris migrarēt: ut diuisi facilius possent subiugari deo.

De Nembroth filio chā: & de ædificatione turris: & de discordia diuersarū linguarū. CAPI. IX.

Nembroth autē eos eē elatos ad iniuriā dei & cōtēptū Nembroth filius Cham: filii Noe. Qui cum esset audacior & manu fortissimus: suadebat eis: ut non deo ascriberent: quia hominibus per illū scēlītas eueniret: sed quod eis propria uirtute præberetur: & cognatos generis sui ad causam tyrannidis aduxit. Solus ipse præsumēs homines a dei timore reuocare. & spem suam in propria uirtute reponere: uisciq̄ se demones in deum putabat: interminantem ferre diluuium terræ. Ob quam causam turrim altioꝝ ædificādam suadebat: ubi aquæ non possent ascendere. Multitudo autem prona erat: ut Nembroth præceptionibus obediret: graue putantes seruitium obsequi deo: & turrim ædificabant in nullo sua studia deserentes. Sumebat ergo altitudo facilitatem: & plusquam sperare quis posset: multis manibus fabricata crescebat. Latitudo tamen ita erat fortissima: ut prope eam respicientibus longitudo uideretur imminui. Edificabatur autem ex latere cocto colligato ex bitumine: ne forte penetraretur: ac solueretur aquis. Sic illos insanientes deus intendens exterminare omnes non decreuit. quomodo nec aliis dudum perditis formidabant. sed discordiam illis immisit diuersarū linguarū: ut per multas absonasq̄ uoces intellectu carere potuissent. Locus autem in quo turrim ædificabant: nunc Babylon uocatur: dicta propter confusionem quam circa locutionem suam tunc habuerunt. Hæbrei nanque babel confusionem appellant. De hac uero turri diuersisq̄ uocibus hominum meminit & sibylla dicēs. Cum omnes homines unius uocis existerent: quidam turrim ædificauerunt excelsam: tanquam ascensuri per eam in cælum. Dii uero immittentes uentos: euerterunt turrim: & uocem propriam unicuiq̄ partiti sunt propterea & uocari contigit Babyloniam ciuitatem. De campo quoque qui uocatur Senaar in regione Babylonis: meminit Hestius ita dicēs. Qui de sacerdotibus sunt erepti: iouis sacra fumentes in Senaar Babylonis uenerunt.

De dispersione gentium in uniuersas terras: post ædificationem turris. CAPI. X.

Diuisit autē post hæc diuersitate linguarū migrationes agentes ubiq̄: & terram apprhēdentes unusq̄sq̄ scēlīcē: & ad quā eos deus deduceret: ita ut omnis terra p̄ eos cōpleret: mediterranea simul atq̄ maritima. Quidam etiā nauibus transeūtes insulas habitauerūt: unde & aliquæ gentes ab institutoribus positas appellatiōes hæctenus seruāt. Quidā uero placita sibi noīa mutauerunt: alii autem ut inhabitatoribus clarius esse uisum est: conuersationem hominum fecerunt. Græci tamen rei huius auctores: qui posteris temporibus confortati: etiam antiquorum gloriam propriam effecerunt: exornarunt & gentes nominibus: ut eis sapiēs esse uidebat: ornatum utiq̄ ponentes eorum reipublicæ uelut a se constitutæ.

De filiis Iaphet filii Noe: & de gentibus quæ per eos institutæ sunt. CAPI. XI.

Verunt autem Noe filii filii: quorum nomina propter honorē gentibus iposuerunt homines q̄ quacunq̄ terrā apprhēdere potuerūt. Iaphet ergo Noe filius habuit filios. xii. Isti habitauerūt regionē a Tauro & Aman montibus incipiētē & ptingētē ī asiā: usq̄ ad

flumen Tanaim. In europa uero ad Gades usq; cū nullus eorū q; supradicti sunt ibidē habitator existeret: gentes eius diuersis se noībus appellabant. Qui nūc a grācis Galatæ nūcupant: olim dicti sūt Gomoritæ quos Gomer instituit. Magog uero Magogas a se nomiatos instituit: isti a grācis Scythæ sūt appellati. Itē filioꝝ Iaphet Madeus & Iauanus fuerūt: & ex madeo qdē sūt gētes q; a grācis Medi uocant: de Iauano uero oēs ionii helladiciq; descēdūt: q; & grāci. Vnde & mare ioniciū appellat. Cōdidit autē Iobel iobelos: q; nostris tēporibus hyberes qui & hyspani: a quibꝰ postea celtiberi nūcupati sūt Moga: uero primū dicebat: q; postea cappadocia: nūc at cæsarea: a romāis sortito hoc uocabulo idest a cæsare. Moschū amorochū plātati sūt qui nūc capadoces nūcupant: quoꝝ atiquæ appellatiōis signū ostēdit. Nā ciuitas ē apud eos q; hactenꝰ Modica dicit: oñdēs itelligere ualentibus: eo q; aliquādo oēs gētes regionis ipsius ita uocatæ sūt. Thyras at thyrenses appellauit suos quorū princeps fuit: quos grāci i Thracum nomē cōmutauerūt. Tārā siquidē gētes p Iaphet filios institutæ sūt. Gomer at habēte tres filios: Assenegas quidē Assenegos instituit: qui nūc regini uocant a grācis Riphaat at Ripheos: qui dicunt Paphlagonēs. Tyrā uero Tygrameos: q; Phruges a grācis sūt nūcupati. Alanāno Iaphet filio & ipso tres hñte filios helifas helifeos uocauit eos quoꝝ princeps fuit: qui nunc sunt Aeoli. Tarsis uero Tarsos: sic enim antiquitus cilicia uocabat. Tarsus nāq; apud eos maxima ciuitatū metropolis appellat thau littera pro theta mutata. Cethim autē Cethimam insulam habuit: quæ nunc dicitur Cyprus & ab ea omnes insulæ: & maritima loca ceti hēbraice appellantur. Testis enim est sermonis mei una in cypro ciuitatum: quæ antiquam appellatiōem ualuit retinere. Cithis enim ab his qui ei grācum nomen imposuerunt uocatur: neq; sic fugiens scithii nomen. Iaphet itaq; filii seu nepotes has habuerunt gentes: quæ forsā ignorantur a grācis. Hoc ergo prædicens ad narrationem reuertar eorum unde digressus sum. Nomina siquidem propter scripturæ decorem grāci ad delectationem legentium mutauerunt. Neq; enim prouinciæ nostræ est huiusmōi formis uti: sed licet unum quidem schema: & finis nominum sit unus: ultimas tamen nominum syllabas aliter illi declinantq;. Noe ita apud eos nochus appellatur: & Abraam abramus: & sic hæc forma in omni schemate custoditur.

De filiis cham filii Noe: & de gentibus per eos institutis.

CAP. XII.

Filii autem cham a prouincia lyria & Amā: & libano mōte cūctas terras obtinuerūt quæ cūq; ad mare sunt positæ: apprehendentes etiā eas quæ usq; ad oceanū sūt: & pprias facientes appellationes tamē alioꝝ quidem omnino perierunt: in alias uero aliorum trāsmutatæ & trāformatæ nimis ignotæ sūt. Quattuor eū filii existētibꝰ chā: chuso qdē nihil nocuit tps. Nam ethiopes quoꝝ princeps fuit hactenas: & a semetipsis: & ab omnibus asiatis chusei uocant. Seruata uero etiam Meitreis secundum appellationem prisca memoria. Egyptum nāq; Mestrum & Mestros omnes uocamus ægyptios. Instituit autem & phut lybiam: phutos a se uocans prouinciales. Est autem & fluuius in mauritania prouincia: qui isto nomine nūcupatur. Vnde & plurimos grācorum historiographorum inuenimus huius fluminis memoriam facientes: & ex adiacenti prouincia quæ phut uocatur ei nomen impositum. Mutatum est autem ei nomen quod nunc est ab uno filiorum Mestrai: qui lybis dictus est. Post paululū quoq; dicemus & causam pro qua contigit affricam nominari. Chananæus uero quartus existens filius Cham: quæ nunc iudæa uocatur inhabitans regionem a se chananæam appellauit. Fuerunt itaq; filii ex istis: chuso quidem Sabas: ex quo Sabei: Euilas a quo Euilæi: qui nunc geruli appellatur: sabath ex quo sabatheni: qui nominantur a grācis Astabari. Condidit etiam saba sebatheos. Ram uero rameos instituit: & duos filios habuit: quorum iudas quidem ægyptiacam gentem hesperioꝝ inhabitans: iudæis cognomen suum reliquit: sabas autem sabatheos. Nembroth quoq; filius chusi permanens apud babylonios: tyrannidem exercuit: sicut a me primitus etiam declaratum est. Porro Nembroth cum essent octo filii: omnem terram a gaza ægyptum usq; tenuerunt. Solius autē Philistim cognomen prouincia custodiuit: cuius partem grāci palæstinam appellant. Ex aliis uero idest Nomeo: & anamia: & labim: solus iabim a se prouinciam lybiam nominauit. Nedim autem & petrosim: & cephim: & cephytos: ultra nomina nihil scimus. Bello enim ethiopico de quo postea declarabimus. eorum ciuitates euersæ sunt. Erant & chanaan filii Sichem: qui & ciuitatem sui nominis ædificauit in scenice. Sydon uero a grācis appellata est. Amat amatheos instituit: quæ etiam nunc est: & a prouincialibus amathi uocatur: macedonesque eam ephaniam ab uno prisorum nomine uocauerunt. Aratheus aradam insulam habuit: eruceus autem arcem: quæ in lybano posita est. De aliis uero .vii. idest Eugeo: Cytheo: lebusco: Amorro: Gergeseo: Eueo: Sineo: Samareo: p ter nomina in factis libris nihil habuimus: Hæbrei nāq; eorum destruxere ciuitates: huiusmodi causa calamitatibus apprehensas.

Noe iebriatus: nudatus: irrisus: irrisorem filium maledictiōi subdit: fratribus eius maledictum patris effugientibus.

CAP. XIII.

Noe itaq; post inundationem terra ad propriā reuertente naturā: uenit ad opera. Et cū uineā in ea plantasset: uidens fructum in ea perfectum: uindemiauit: & ad usum uino deducto sacrificans erat in epulis. Inebriatus autem in sopore resolutus est: nudatusq;

A iiii

inhoneste iacebat. Quem cum uidisset iunior filiorum: fratribus irridēdū ostēdit. Illi uero operuerunt patrem. Quod dum Noe sensisset: aliis quidem filiis scēlitatem optauit. Cham uero propter cognitionem sui non quidem maledixit: sed eius proli: & aliis effugientibus maledictum: deus chaneani filios emigrauit: & de his quidem dicemus in reliquis.

De filiis Sem filii noe: seu de gentibus per ipsos institutis: & de ortu abraæ. **CAP. XIII.**

Sem uero tertio noe filio quinque fuerunt nati: qui usque ad oceanum seorsum habitant asiam ab euphrate facientes initium. Elam siquidem elamites: qui psarum sunt principes dereliquit. Assur autem ninum constituit ciuitatem: & subiectos sibi syros nominauit qui fuerunt ualde scēlices: Arphaxat autem qui nunc chaldæi uocantur arphaxathos nominauit cum princeps eorum esset. Aran uero aramēnos instituit: quos græci syros appellant. Quos autem nunc lydos uocant luth tunc ludos nominauit. Aran filius. iiii. existētib. Cis quidem instituit trachonitidem: & damascum quæ media palestinae syriæque coniuncta est: armeniam Otrus: gēter Bactrianos: mes autē mesēneos quæ nunc charax uocatur ab omnibus. Arphaxat autem filius fuit Sela: de quo natus est heber: a quo iudæos hæbreos in initio uocauerunt. Heber iectan genuit & phalech: dictus est autem phalech: quoniam secundum diuisionem habitationum natus est. Phalech diuisionem hæbrei uocant. Iectan uero qui filius fuit heber: habuit filios Helinodath: Saletha: Soromoth: Iare: Adoran: Vgal: Dehela: Sebal: Abimahel: Sapha: Ophir: Ebila Iobal. Isti a flumine cophino idæ: & posita circa syriæ loca quædam inhabitant. Hæc itaque de filiis sem dicta sufficiant. Faciam uero de hæbreis quoque sermonem. Phalech enim filio Heber: fuit quidem filius Reu: huius autem Saruch: de quo Nachor filius generatus est: cuius filius fuit Thares: qui fuit pater Abraam. Hunc dicimus decimum esse a noe. Secundo autem anno & nonagesimo: super ducentos post diluuium natus est Thares: & septuagesimo anno genuit Abraam. Nachor cum esset uiginti & centum annorum genuit Thare. De Saruch autem Nachor nascitur: circa annos triginta centum. Reu uero Saroch habuit cum esset annorum triginta centum. Hisdem annis habuit Phalech Reu. Heber autem quarto & trigesimo & centesimo anno genuit Phalech: natus & ipse de Sela: tricesimum annum habente: atque centesimum: quem Arphaxat genuit quinto tricesimo: & centesimo anno natus. Sem filius Arphaxat natus est post annos duodecim facti diluuii. Abraam autem habuit fratres Nachor & aram. Quorum Aram quidem filio derelicto Loth: & Sara: & Melcha: filiabus inter chaldæos mortuus est in ciuitate chaldæorum quæ dicitur Vr: & hactenus sepulturae eius ostenditur. Duxerunt autem uxores fratris sui filias: Melchan quidem Nachor: Saram uero Abraam. Porro Thares dum odio habuisset terram Chaldæorum propter luctum Aran: migrauerunt omnes in cheram mesopotamiae ciuitatem. Vbi etiam Tharem morientem sepeliunt: cum uixisset annis ducētis quinque. Recedebatur enim iam uita hominum: fiebatque paulatim breuior usque ad generationem moysi: postquam terminus uitæ centum & uiginti positus est annorum: hos annos statuente deo quātos & moysi puenit uixisse. Nachor ergo de Melcha octo fuerunt filii. Vxui: Baus. Camuel. Zachama. Zaus. Zade phaus. Zadaphus. Bathuel. Isti Nachor filii fuerunt legitimi. Thabeus autem & Gadā: & That. Maubas de concubina eius nati sunt. Bathuel autem: filio Nachor nata est Rebecca filia: & filius Laban.

Abraam secundum præceptum domini de chaldæa migrat in chananeam. **CAP. XV.** Braam uero Loth filium fratris sui Aran: uxoris suæ Saræ germanum adoptauit filium legitimum non habens: dimisitque chaldæam cum septuaginta & quinque annorum esset: deo iubente ut migraret in chananeam: quæ est habitauit eaque pli suæ reliquit: prudens existens nimis & itelligens in omnibus rebus: & sapiens in his quæ audierat: & de quibuslibet aliquid cogitaret. Propterea & uirtute & sapientia maior aliis fuit: & opinionem quam de deo tunc culti habebat: & inouare & imutare præualuit. Primus itaque præsumpsit prouinciare deum creatorem unum esse cunctorum. Reliqua uero licet ad scēlitatem post præceptum: præsentis singula quæque dari: & non propria subsistere uirtute confessus est. Hæc conuinciebat per terræ passionem & maris: & ea quæ contingunt circa solem & lunam: & ex omnibus quæ circa cælum semper eueniunt. Virtute enim eis præsentem & prouidentia ordinationis eorum cuncta disponi dicebat: quibus quicumque priuarentur manifesti fierent: quæ neque ea quæ ad utilitatem nobis necessaria sunt sua potestate potuerunt possidere quæ secundum iuuentutis fortitudinem ministrantur: cui bonum solummodo est: honorem & actionem tribuere gratiarum. Propter quæ chaldæis & aliis mesopotamitis in eum confurgentibus: migrationem eligens sequi: per uoluntatem & adiutorium dei: terram chananeam late possedit: ubi collocatus altare ædificauit: & hostias immolauit deo. Meminit autem patris nostri abraam Berosus: non quidem nominans eum: sed ita dicens. Post diluuium decima generatione apud chaldæos fuit quidam uir iustus & magnus: in cælestibus rebus expertus. Hecataeus autem etiam memoriæ eius plus aliquid fecit. Librum enim de eo conficiens dereliquit. Nicolaus uero damascenus in quarto historiarum sic ait: Abraam regnauit in damasco: ueniens ad uena cum exercitu de terra quæ super babylonem dicitur chaldæorum. Igitur post non multum tempus exurgens etiam de hac regione cum populo suo: terram quæ tunc Chananeam: nunc uero iudæa dicitur habitauit: & hi qui de illo multipliciter sunt progeniti: de qui-

bus in alio libro quæ dicenda sunt explanabo. Abraam nūc usq; in damascena ciuitate nomen habetur in gloria: & uicus ostenditur: qui ab eo habitatio dicitur abraam.

Abraā fame opprimente chananeam: egyptum ingreditur: ubi dignus & clarus habetur: disciplinam arithmetices: & astrologiæ: contradēs ægyptiis: a quibus iterum regressus in chananeam: partitur terram cum loth cognato suo.

CAP. XVI.

Rame uero posteris t'pibus apprahendente chananeā Abraā ægyptios uiuere sceleriter audiēs: ad eos p'ficisci tēdebat: ut eorū abūdātia p'ciparet: & sacerdotū simul auditor esset: & agnosceret quæ de diis exponerēt: & aut meliores iueniēs sequerēt: aut eos sua prudentia i ornatū meliorē trāspōeret: deducēs pariter Sarā: metuēs aut uesaniā ægyptiorū circa mulieres: ne rex eū pp uxoris spēm trucidaret hanc exq'siuit artē: ut se fratrem eius assimularet: sed & illā hoc docens respondere eo q' sibi p'desse confideret. Qui cū uenisset ægyptū: ptulit Abraæ q' ipse p'viderat. Tunc enī pulchritudo uxoris eius innotuit. Vnde & Pharaon non sufficiens de his quæ de ipsa dicebant ēt ipsam inspicere festinauit: arbitratus se Saram contingere posse. Sed deus ipediuit desiderij eius iniustū ægritudine scilicet: & tumultu cāre. Cūq; p' libertate sacrificaret: per iram dei pestem sacerdotes aduenisse significabāt: eo q' uxori p'eg'ini iuriā uoluisset inferre. Ille uero p'timescens interrogauit Saram: ut diceret ipsa quæ esset: & ille qui eam adduxerat. Qui cum ueritatem audisset: excusabat se apud Abraā: dicens putasse sororē: & nō eius uxorem & festinasse circa eam cognationem facere sibi: & non iniuriæ causa suum desiderium perpetrare. Cui multa quoq; munera condonauit: & ut esset inter sapientissimos ægyptiorum instituit uirtutemq; eius & gloriam ex hoc contigit esse clariorem. Nam cum essent ægyptii diuersis moribus complacentes: & ad inuicem leges proprias reprobantes: & a se propterea dissidentes: sibi met eos comparans & unumquemq; despiciens: uerba eorum inania: nihilq; uerum habentia demonstrabat. Erat igitur in admiratione cunctorum tanq' uir sapiens: atq; paratus non solum ad intelligendum: sed ad satisfaciendum: & ad loquendum quæcūq; docere niteretur. Arithmeticam eis quoq; contulit: & quæ de astrologia sunt ipse quoq; contradidit. Nam ante aduentum Abraam in ægyptum hæc ægyptii penitus ignorabant. A chaldæis enim hæc plantata noscuntur in ægypto: unde etiam peruenisse noscuntur ad græcos. Et cum uenisset in chananeam: partitus est terram cū Loth. Dum pastores eorum iurgia inter se facerent propter loca pasturæ: electionem tunc atq; conditionem concessit Loth. Sumens itaq; ipse partem ab eo relictam: habitauit in ciuitate Ebron: quæ est antiquior annis septem: ciuitate ægyptia Prothanide. Loth igitur terram quæ est posita in campo circa iordanem fluium habitauit: non longe a ciuitate sodomorum: quæ tunc iam erat bona: nunc autem probatur exterminata uoluntate dei. Quam causam loco proprio designabo.

Sodomitæ congressi cum assyriis prælio uincuntur: uicti captiui abducuntur: cum quibus Loth captiuus abducitur.

CAP. XVII.

Illo nanq; t'pe assyriis asiā obtinētib': reges sodomitæ ualde florebat diuitiis: & iuuentute multa: quibus erant qnq; reges: eorū puinciā gubernātes: Ba'las. Baleas: Sinabarus Sinoborus: & Ballinor: rex. Singuli nanq; eorū hēbāt p'priū p'cipatū. Aduersū quos cōgressi assyrii: & q'tuor pres sui exercitus faciētes: obsidebāt eos. Dux erat unusq; suis ordinat'. Cōmisso igit' prælio uicentes assyrii: tributū iposuerūt regib' sodomorū: duodeci siqdem annis isti seruiētes: tributū sibi met ipositū soluere passi sūt: tertio decimo abstinerunt. Quap' ropter exercitus assyriorū sup eos aduenit: ducentibus simul exercitū: Rabsido: Arioco: Chodorlaonio: Thadallo. Isti nanq; & uniuersam diripuerūt asiā: & gigantū sobolē subuerterūt. Qui cū uenissent sodomis: castra posuerunt in ualle quæ dicit' puteus bituminis. Illo nanq; t'pe putei erant in eo loco. Nunc. n. exterminata ciuitate sodomorū: uallis illa palus effecta est: quæ dicitur asphaltites. i. bituminalis. de hac itaq; palude rursus nō post multa dicemus. Sodomitis igit' cū assyriis congressis: & prælio forti commisso: multi quidem eorum mortui: reliqui uero captiui ducti sūt cum quibus & loth ductus est captiuus qui sodomitis aduenerat.

Abraam irruēs in assyrios: loth & captiuos sodomitæ eripuit: cui regresso occurrit rex sodomitæ: & melchisedech rex solymorū deide accepto p'misso diuio de posteritate: genuit Ismael: ipseq; circūcisus est præcipiente domino: & Ismael: totaq; domus eius.

CAP. XVIII.

Abraā cū audisset calamitatē eius: timor simul de loth cognato ei': & misericordia i eū ingressa est pp sodomitas atq; amicos uicinos. Et cū festinaret eis ferre solatiū: nō tardauit sed accessit: & qnta nocte irruēs sup assyrios circa dan: sic. n. alter iordanis fōs appellat': & inueniens eos anteq' armarent: ahos qdē in lectulis cōstitutos occidit: qui ne q' suspicionē cladis haberent: alii uero nondū i soporem cōuersi. p' ebrietate pugnare nō ualētes effugerūt. Abraā aut' psequēs eos expoliatos usq; ad terrā damascenorū: ostēdēs uictoriā nō i multitudie: nec i plurimis manib' eē: sed cōfidētiam pugnatōre & fortitudinem p'ualere i deo: cōtra totius numeri quāritatē cū trecētis decē & octo uernaculis & tribus amicis tantum exercitū superauit: quicūq; igitur hostium manus effugerunt: in gloriā sunt reuersi: Abraam autem captiuos

eripiens sodomitarum qui capti fuerant ab assyriis: cum pace reuersus est. Occurrit ergo ei rex sodomorum ad colloquendum: in loco qui uocatur uallis regia: in uia Solime ciuitatis Suscepitq; eum rex Melchisedech: quod significat rex iustus: & erat utiq; & sine dubio talis: ita ut propter hanc causam etiam sacerdos dei esset solymorum. Quam ciuitatem postea Hierosolymam uocauerunt. Ministruit autem iste Melchisedech Abraam exercitui xenia: & multam abundantiam rerum opportunarum simul exhibuit: & super epulas collaudare eum cepit ac benedicere deum: qui ei subdiderat inimicos. Abraam uero dante ei etiam decimas spoliiorum munus accepit. Rex autem sodomorum prædam quidem de Abraam non poscebat: homines uero qui eius essent recipere præcabatur quos ab assyriis eripuerat. Abraam ergo ait non hoc solum se facere: sed nec aliam utilitatem ex illa habiturum prædam: nisi quæcunq; pro cibo seruorum eius impensa uidebantur: partem uero quandam amicis suis fore præbendam qui cum eo pugnabant: quorum primus Escon uocabatur: Ennar alius Mambre tertius. Laudas igitur uirtutem eius deus ait. Non perdes mercedes tuas dignus es pro talibus actibus habere gratiam. Et quæ putas fuit hæc retributio mercedis cum nondum esset qui ei succederet: erat enim adhuc sine filio. Deus & filium ei promisit generandum esse: & multam ex illo sobolem: & proximam stellarum numero profuturam. Et ille quidem hæc audiens: deo sacrificium obtulit: ab eo iussus hoc facere. Erat enim huiusmodi sacrificium: uitula triennis: & capra triennis: & aries similiter triennis: & turtur & columba: quæ diuidi iusserat: auium uero nihil diuisum est: & antequam constitueretur ara alitibus super uolantibus pro concupiscentia sanguinis uox affuit diuina: significans malignos proli eius uicinos fore annis quadringentis in ægypto: in quibus afflicti superessent inimicis: & uicetes bello Chananæos: habituri essent eorum terras & ciuitates. Abraam igitur habitauit quidem circa Luzam quæ uocatur ogysgi. Est enim regio chananæor: non longe ab ebrø ciuitate. Et cum graueret super non pariente muliere: deprecatus est deum: ut ei sobolē masculi condonaret: deo igitur iubente: uti consideret pro aliis omnibus bonis in quibus a Mesopotamia eductus fuerat: etiam filios promisit ei futuros. Tunc Sara precipiente deo unam ancillam cui nomen erat Agar: ægyptiam genere: collocauit ei tanq; ex ea filios habitura. Et cum concepisset ancilla: iniuriam facere Saræ præsumpsit: quasi rex foret filius: qui ex ea fuerat procreatus. Hæc dum Abraam per uindicta Saræ tradidisset: fugam meditata est: & afflictiones non sustinens deprecata est deum: ut eius miseretur occurritq; per desertum eunti diuinus angelus: iubens eam ad dominos remeare: & uitam habituram potiorem caste uiuentem. Tunc namq; eo q; in dominam superba ingrataq; fuerat: mala talia pertulisse: quæ si inobediens esset deo: & longius abscederet: eam perire dicebat: si uero rediret: fieret mater pueri in illa terra postea regnaturi. His obediens illa: ueniam a dominis reuersa impetrauit: & post non multa peperit Ismael: ac si quis dicat: a deo nobilitatem: eo q; exaudierit preces Abraam. Itaq; cum sex annorum esset & octoginta: natus est ei Ismael quem prædiximus. In nonagesimonono autem anno eodem constituto apparuit deus: promittens quod filius ei de Sara nasceretur: iussitq; eum uocari Ysaac: significans gentes magnas ex eo futuras: & reges: & quia pugantes omnem terram chananæam a sydone usq; ad ægypti terminos obtineret præcepit: ut genus quod ei nasceretur: aliis non misceretur: suaque genitali circumcidere: & hoc faciendum octaua die post partum. Causam uero circumcisionis nostræ in aliis indicabo. Consulenti autem Abraam: utrum Ismael uiueret longæuus: significauit deus eum patrem gentium fore magnarum. Et Abraam quidem in his gratias agens: repente circumcisus est: & omnes qui apud eum erant: & puer pariter Ismael q; die illa tredecim erat annorum. ipse uero nonaginta & nouem annos habebat.

De abraam quō tres angelos suscepit: a quibus audiuit & Saram filiū piturā: & sodomitæ euerisionē: & de Loth. qui & ipse suscepit angelos hospitio: & de eueriōe sodomor: simulq; de eruptiōe Loth cū lota domo eius: & quomodo uxor Loth conuersa est in statuam salis: cū respicit ciuitatem pereuntem: & de commixtione filiarum cum patre.

CAPIT. XIX.

Eodem scilicet tempore sodomitæ diuitiis & abundantia pecuniæ elati: hoibus contumeliā faciebant: & erant impij circa deū: ut nequaquā recordarentur beneficior: eius auerſiq; sūt a susceptiōe pegrinor: & circa eos affectus habere destiterūt. Exaspata igitur in his deus: disposuit punire eor: supbiā: & ciuitatē eor: subuertere: regionēq; cūctā simul exterminare. ita ut neq; plātatio neq; fructus ultra ex ea cōlurgeret. Cū hæc de sodomitis deus decreuisset explere: abraā respiciēs tres āgelos: dū sederet ad ilicē Mābre circa ianuās domus sue putaretq; eē pegrinos: cōsurgēs amplexat⁹ ē. & ibidē eos retinens: rogabat quatenus xenia eis impariret. Quib⁹ annuentibus: panes repente de simila præcepit fieri & occidens uitulū & affans: eis obtulit sub quercu iacentibus. At illi ei gloriam præbuerunt. Et cum adhuc comederent: de muliere requirebant ubi esset Sara. Quo dicente intus eam esse: uenturos se in futurum esse dixerunt: & in uenturos eam iam matrem existere. In hoc uero subridente muliere: & impossibile sibi fore filium habere dicente. cum ipsa quidem nonaginta ānor: esse: uir autē ei⁹ centū. tūc illi iā nō se celare continuerunt: sed pronunciauerunt semetipsos angelos dei esse: & q; missi sūt ut unus significaret de filio duo uero sodomitas euerterent. Hæc audiens Abraam doluit super sodomitis: exurgensq; deum deprecatus est: ne iustos & bonos simul perderet cum malignis. Deo uero dicente: nullum

sodomitarum esse bonum. nam si iter eos essent. x. ex oibus: remitteret peccati supplicium: Abraam quidem cessauit: angeli uero in ciuitatem sodomam peruenerunt. quos Loth pro susceptione rogabat: cum esset circa peregrinos ualde humanus: & Abraam benignitatis discipulus. Sodomite uero respicientes iuuenulos nimio uultus decore præcipuos: & apud Loth eo successisse cognoscentes: ad uim & iniuriam eorum pulchritudinis sunt conuersi. Loth autem monente ut casti essent: & nequaquam ad peregrinorum confusionem accederent. sed reuerentiam in eorum successione haberent. q̄ si ita intemperantes essent filias suas pro illis concupiscentiæ eorum se præbiturum dicebat: neq̄ sic quieuerunt. Deus ergo eorum præsumptionibus indignatus: alios equidem excecauit: ita ut non possent ad ingressum domus accedere: & sodomitarum omnem populum pestifere morti damnauit. Loth itaq̄ deo dicente ei futuram sodomorum perniciem: ereptus est cum cõiuge filias duas assumens: quæ adhuc uirgines erant Sponsi egredi contemnentes: consuetudinem hanc uerborum loth esse dixerunt. Deus ergo imisit gladium in ciuitatem: eamq̄ cū habitatoribus concremauit: terramq̄ simili exterminauit incendio. sicut dudum a me dictum est: cum bellum iudaicum descripsissem. Vxor autem Loth descendens: cum respiceret sæpius ciuitatem: & eius curam haberet: interdicens deo ne hoc faceret: in statuam salis conuersa dinoscitur. Vidi siquidem eam: hætenus enī manet. Fugit autem ille cum filiabus: in paruo quodam agro se continens ab igne liberato. qui locus Segor hætenus appellatur. sic enim hæbrei modicum uocant. Illic igitur desolatione hominum: & inopia ciborum afflicus habitabat. Virgines autem omne genus humanum exterminatum existimantes: cuiusq̄ misceri uoluerint se licere credebant. hoc autem faciebant ne deficeret genus humanum. Fuerunt igitur filii de seniore quidem Moab: ac si quis dicat ex patre. iunior autem genuit Ammon quod nomen significat filius generis. Et instituerunt: alter quidem Moabitas: quorum hætenus magna gens est. alter uero Ammonitas: utraq̄ enim gens est in ualle Syria. Et loth quidem huiusmodi esse contigit de sodomitis egressurum.

Quomodo Abraam migravit i Gerara: & Abimelech admauit Saram uxorem abraæ: sed correptus a domino: reddidit eam ipsi intactam: & de natiuitate ysaac. CAP. XX.

ABraam uero migravit i Gerara palestina: in loco sororis sarā habēs: similia prioribus simulans pro timore. Metuebat enim abimelech locorum regem: qui etiam cum adamasset saram credēs eam se posse corrumpere: propter cõcupiscentiam in ægritudine incidit dei uoluntate. medicisq̄ desperatibus eum: consoporus per somnium ne cõtumeliã faceret uxori peregrini iubetur. Et aliquantulū leuigatus: amicis exposuit: q̄ deus ægritudine hanc ei itulerat pro ultione peregrini: ut eius uxore sine iniuria cõseruaret: quod nõ sororem eam haberet idem: sed lege iunctam uxorem: & promississet præbiturum se ei de cetero sospitatem: si pro uxore ille sine timore consisteret. Et cum hæc dixisset: Abraam amicis suadentibus euocauit: nichilq̄ ulterius eundem coniugi quasi aliquid turpe passuram formidare præcepit: deum eius habere curam dicens: cuius auxilio uxorem suam permanentem sine iniuria reputaret. Deo enim protestante conscientiaq̄ mulieris: dicebat neq̄ eam se ab initio appetisse si uxorem esse scisset: sed tanquam pro sorore seductum rogabat: ut mitis circa eum esset: & deum ei propitium faceret: & si apud eum manere uellet: omnem ubertatem ei conferret. uolenti uero discederet: danda munera rerum omnium: quibus ad eum indigens aduenisset. Hæc illo dicente: abraam non se de cognatione mulieris mentitum esse dicebat: fratris eam filiam referens & eo q̄ præter hoc figmentum aduentum suum non fuisse securum arbitraretur: nec esse suam culpam in illius ægritudine predicabat: & debere regem habere de salute fiduciam paratumq̄ se manere apud eum dicebat. Abimelech autem & terram ei distribuit & pecunias constitueruntq̄ inter se: ut sine dolo conuersarentur: facientes ad quẽdã puteū sœdas: quem Bersabee uocant: quod sœdus putei poterit dici: sic. n. hætenus a prouincialibus nominatur. Post nõ multū uero tẽporis natus ē filius Abraam de Sara: sicut fuerat ei a deo p̄dictū: quẽ noiauit Ysaac: quod significat risum. Nam eo q̄ Sara riserat dicente domino q̄ pareret: nec iam p̄ senectute speraret partū. iō filius ita uocatur. Hæc itaq̄ annos tunc agebat nonaginta. Abraam uero centum. Natus est ergo filius utroq̄ sene: quẽ repente post dies octo circunciderunt. & ex illo post totidem diem mos est iudæorum circuncisiones efficere. Arabes autem post annos. xiii. circunciduntur eo q̄ Ismael gentem eorum instituit filius Abraæ de concubina: hoc fuerit tempore circuncisus de quo certissime omne tempus exponam.

Quo Abraam monente sara: & p̄cipiente domino emisit a se agar cū filio ismaele. CAP. XXI.

SARA natū de ancilla agar primitus diligebat Ismael: nihil in eo fauoris iminuens quẽ utiq̄ q̄si p̄priū filiū: & p̄cipatus nutrebat herede. Ysaac aut filio p̄creato: non dignabatur eū cū Ismael nutrire cū senior eēt: eūq̄ posset opprimere patre moriẽte. Suadebat ergo Abraæ: ut eū in aliã regionẽ cū matre transmitteret. Ille uero in initio suã nõ apposuit uoluntate ad eã q̄ Sara fieri festinabat: crudele nimis arbitratus puulū filium cū muliere & necessariis idigentes abicere. Postea uero cū deo placuisset ad q̄ Sara p̄cipiebat consentiēs: matri tradidit Ismaelẽ q̄ nõdū a se poterat gubernari & aquã i utre & panẽ ferẽtem iussit abire: quo itineris necessitas iparet. Dum ergo abeunt necessaria deficeret: erat in malis: cū eēt aqua

difficilis: & exponens puerum sub arbore quadam protrahente animam ne ea presente deficeret: pcul abscescit. Ad quam ueniens diuinus angelus dixit ei adesse fontem & monuit: ut pvideret puerum & recrearet diuersas gradia esse ei conferenda de pueri sospitate. Illa confidens de pmissiõibus & studens alere puerum adhibedo, curam: declinavit erunas. Cum uero puer ad uirile puenisset ætate: uxor ei coniuncta est ægyptia genere: unquam erat ipsa antiquus oriunda. de qua filii Ismaeli nati sunt. xii. Nabaioth. Darus. Abdelius. Masfamus. Masmarus. Ydumas. Masnisus. Quodamus. Themafus. lechurus. Naphlesus. Cadomas. Isti namque omnem terram ab eufrate ad mare rubrum positam usque tenuerunt. Nabaheam noiantes prouinciã. Sunt autem isti qui gentem. Arabicam secundum tribum ab eis uocant & ppter uirtutem eorum: & ppter Abrahæ dignitatem. Ysaac autem filium suum pater Abrahã diligebat cum esset unigenitus: ei que a deo pro munere in senectute concessus. prouocabat enim ad fauorem amoremque suum ipse potius puer pareres: eo quia omni uirtute studuerit: & parentum haberet sollicitudinem: & affectum circa dei religionem.

Abraam accepit mandatum a domino de immolatione Ysaac.

CAP. XXII.

Abraam autem cum felicitate sua filio legitimo relicturus esset morti uicinus hoc dei uoluntate pmeruit. Qui tẽtare uolens religionem eius: apparuit ei: cuncta que prastitisset dinumeras. & quam hostium melior fuisset effectus: & presentem felicitatem eo studio pcepisset: & Ysaac filium habuisset: eundem filium eius sibi sacra immolatione pcepit offerri: in morte nomine Morim eleuatum: ara ibidem collocata: sic. n. apparitura religionem eius: si etiam saluti filii pponeret quod deo placeret. Abrahã autem in nullo iustum esse decernens non obediri deo: sed cum ctos ei ministrare debere: tanquam eius prouidentia uiuat omnes quibus est ipse propitius celans coniumgem dei pceptum: & quam ipse habuisset de nece filii uoluntatem: sed neque seruorum cuiquam hoc palam facies: ne forte deo parere prohiberetur: sumens Ysaac cum duobus seruis: & que erant ad sacrificium necessaria imponens asino ibat ad mortem: & duobus quidem diebus iter cum eo serui fecerunt. Tertia uero cum iam circa locum montis essent: reliquos in campo relinquens qui cum eo erant: cum solo filio uenit ad montem in quo templum rex Dauid postea collocauit. Portabant autem cetera secum sacrificio necessaria: pter uictimam. Ysaac uero cum presentem felicitatem eius studio percepisset: cumque quinquaginta esset annorum: altare constructo interrogabat quid esset sacrificaturus pater: cum uictima deesset. Ille autem dicebat deum ad prabendum hoc idoneum: qui etiam que non sunt abundanter hominibus condonauit: & ea que sunt ab his qui in semetipsis confiderent posset auferre daturum & illi uictimam si propitius ad sacrificium suum dignaret accedere. Dum ergo altare fuisset constructum: & ligna super imposita: & oia preparata dicit ad filium. O puer: quem innumeris uotis a deo optaui mihi conferri: & dum peruenisses ad uitam: nihil est quod pro alimẽto tuo non feci: neque me feliciorẽ arbitrabar: nisi cum te uiderem ad uirile iuuentutem peruenisse: & moriens te successorem mei honoris: & principatus relinquere cum gauderem: qui dei uoluntate tuus pater sum factus denuo secundum eius placitum te repono: hanc fortiter portari dicationem. Deo namque te cædo: qui hunc honorem a nobis dignat accipere: eo quod placitus mihi fuit: ac pro oia suffragator. Natus ergo feliciter morere: non cõmõ hanc uitam egrediens: sed a patre proprio oblatus deo patri cunctoque ob legitimum sacrificium. Reor enim quia te dignum iudicauerit: nec egritudine: nec bello: nec qualibet alia passione que solent hominibus accidere ex hac uita liberare: sed cum orationibus & sacrificiis animam tuam suscipere: & apud se nihilominus obtinere: eritque de cetero mei curam habens: senectutemque regens: qua gratia maxime te nutriebam: hæc mihi deo scilicet pro te prabituro. Ysaac autem habens prem fortissimum: sapientiamque delectatus: & libentissime eius sermones accipiens: ait: quia neque iustum esset: ut initio nasceretur si dei & patris iudicium esset resutaturus: aut non se monstraret amborum uoluntatibus praparatam: quando liceret solo patre hæc uolente facere: si non obediret esset iniustum. Hoc dicens accessit ad cedem: pariter & ad altare. Sed idem opus infirmatum est: offerente deo impedimentum. Clamauit ergo noiatim deus Abrahã: suspendens eum a nece filii. Non enim quasi sanguinem desideraret humanum: nec filium se ei impasse dicebat: neque cuius prem eum fecerat: hunc ei auferre cum tanta impietate poscebat: sed eius mentem probare se uelle: si et talia iussus audiret. Cognoscens uero eius obedientiam: & excellentiam religionis intendens delectari quod se in his que ei prabuerat: nec unquam fraudandum: eum omni cura dicebat: & genus eius honorandum futurumque filium eius longeuum feliciterque uicturum in oibus bonis prabiturumque se magnam soboli eius principatum: atque genus eorum: & multis gentibus & diuitiis esse constituendum: & memoriam sempiternam generis eius principibus affuturam: chananeamque terram filios eius armis possessuros: & exemplum boni futuros cunctis hominibus. Hæc cum dixisset deus arietem ad sacrificium pduxit ex improviso. Illi uero ppter spem semetipsos amplexantes: quippe qui bonorum talium pmissiões audiret osculabantur. Altero uero die sacrificio celebrato reuersi sunt ad Sarã feliciterque debebant cuncta que uellent eis pbente deo.

De morte fara & sepultura ipsius: post cuius mortem Abrahã accepit Ceturam uxorem.

CA. XXIII.

T Sara non quod multo tpe defuncta est: cum uixisset annis centum uiginti septem: sepultaque est in Hebrõ pmittentibus chananeis: sepulcrumque eius publice factum est: Abrahã emente agrum siclis quadringentis: a quodam Ephron de Hebrõ: & sepulchra sibi Abrahã & eius soboli constituit. Post hæc autem Abrahã duxit uxorem nomine Ceturã ex qua ei filii. vi. nati sunt

& ad labores ualidi: & sapientia cauti: Zambri: Iezar: Madan: Magiani: Iesuocho: & Esue. Nati sūt etiā his filii: & Esue quidem Sabbati fuit & Dadā. Huic uero fuerint Asurim & Iacusim: & Iomni. Madā aut̄ habuit Aphan: & Apher: & Noch: & Abida: & Helda. His omnibus filiis filiorūq; natis. Abraam ex propriis dona prebuit: qui & trogloditen apprehenderunt: & sc̄licem arabiam: in quantum ī mare rubrum pertingit. Dicitur autem: quia dum Apher castra fixisset in libiam: & filiorum eius filii habitassent in ea terram illam ex illius nomine affricam uocauerunt. Testatur meo sermone alexander q̄ dicitur polihistor. id est multarum historiarum: sic dicens. Cledeus at̄ p̄pheta q̄ & malchus scribens historiam iudæorū: sicut etiam moyses legislator eorum retulit: ait: q̄ de cethura abraæ fuerunt filii multi. Dicit at̄ eorū ē nomina tria: Epheran: Surin: Iaphran & de Surin quidē assyriā nuncupatā: ex duobus autem reliquis Iaphran & Epheran: ciuitatē Abiran prouinciamq; affricam nuncupatam: his auxilium præbuisse herculem ī libia: & duxisse uxorem: filiā Iepharan nomine Ecbeam & genuisse ex ea Dodorum filium cuius filius Phoron: ex quo barbari Sorophaci nominantur.

Quomodo ysaac quadragenarius duxit uxorem rebeccam.

CAP. .XXIII.

ISaac aut̄ iam circa .xl. annos cōstituto a patre Abraā ut uxore duceret Rebeccam q̄ fuit neptis fratris eius Nachor: filia Batuelis: seniorē seruorum suorū misit ad sponsandam eā magnis fidei sacramentis obstrictū: qd̄ hoc more faciebāt: sub fœmore manū mittētes deū iuocantes deū: in testimoniū futuroꝝ. Misit aut̄ & munera ibidē cōmonētibus quæ apud illos rariora essēt: aut nec omnino reperētur in illa regione. Qui tēpore multo uadēs: eo q̄ sit iter agētibus: dira mesopotamia: hyeme qd̄ p̄pter luti pfunditatē: æstate uero p̄pter aquæ defectiōnē: īsup etiam latronibus ibidē cōmanentibus: quos diffugere nō esset facile nisi p̄uidētia uiatoribus inhereret: uenit in ciuitatē carrenorū: Et cū esset in suburbanis uirgines uidit plures eūtes ad aquā orauitq; deū: ut Rebecca ob quā desponsandā filio eū misit Abraā: si secūdū uolūtātē eius eēt nuptiæ celebrādæ: iter illas ita cognosceret: ut aliis qd̄ aquā poscētī negantibus illa præberet: & ille qd̄ hanc uolūtātē habens: uenit ad puteū: rogauitq; uirgines: ut potū ei præberēt. Illis aut̄ auertētibus se idicantibusq; aquam doni portare: & nō præbere illi: quæ utiq; difficile possit hauriri. una ex illis oībus increpans eas p̄ pegrino q̄si nō esset hoībus ad illas aliq̄do cōmūio: quia neq; aquam participaret egeno: sola ei præbuit abundanter. Ille aut̄ in spē oīum reꝝ ueniēs: uolens cognoscere ueritatem laudabat ei⁹ nobilitatem atq; benignitatem: q̄ etiā cū suo labore egenitib⁹ sufficientiam p̄ber̄ minie declinasset: interrogabat uero: de qb⁹ pentib⁹ eēt: optauitq; qd̄ illi gratissimū foret: ut in domū boni uiri ueniret: filios ei pitura germanos. Illa uero neq; hæc iudic uolenti cognoscere: sed & genus idicauit. & Rebecca iquit ego dicor: pater aut̄: Batuhel fuit: sed ille iam defunct⁹ ē: Laban uero frater ē noster: q̄ & domui prospicit simul & matri: & meæ uirginitatis sollicitudinem gerit. Ille gaudebat de his quæ facta fuerant atq; dicta: deū ita uidens suo itineri clare p̄spicere: & p̄ferens redimicula: & alia pariter ornamenta: qb⁹ uirgines decet uti: dedit puellæ. ut ei cā populi hæc retributio foret & honor: iustū esse dicēs: ut talia mereret quæ fuerit bona p̄ter: uirgines uniuersas. Poscebat aut̄ succedere apud eos: qn̄ ad eam itegrius aliter puenire neq̄ret: sibi esse cautius: q̄ qb⁹ iam uidebat exptus & conuicere ex ea matris fratrisq; clementiam: & q̄ nihil esset eorū uirtuti difficile: neq; se eos grauaturum sed mercedem pegrinationis p̄biturū: & p̄priis expensis usurū esse dicebat. Illa uero de pentū qdem suorū clementia recte eū asseruit arbitratū: culpauit aut̄ de mercedis uerbo: cum oīa sine mercede esset habiturus. Sed ut nunciaret prius Laban: quo pmittente accersendum esse dicebat. Quod cum factum fuisset: pegrinus adductus est: & camelos qdem fumentes q̄ erant Laban famuli: eis diligentiam adhibebant: ipse uero cœnaturus cū eo īgrediebat: & post cœnam ad eū matremq; puellæ locutusq; est dicens. Abraam tharæ q̄ est fili⁹: uester uero cognatus Nachor. n. horū o mulier puerorum auus uester ex eodem patre uel matre misit ad uos: petens ut hanc puellam filio suo uxorem detis iungendam. qui solus est ei legitimus: in oībus bonis enutritus: cui possibile quidem fuit sc̄licissimam inde mulierem ei copulari: sed noluit. Honorans aut̄ genus nuptias postulat: cuius studium ac uoluntatem nolite contemnere. Dei enim uoluntate alia nunq̄ p̄ter p̄spera p̄ iter contigerunt: & puellam citius & uestram inueni domum. Dum p̄ximus eēm ciuitati: uirgines uidens plurimas uenientes ad puteum: orauit ut in istam inciderem: qd̄ & factum est. Nuptias ergo diuina p̄sentia desponsatas uos quoq; firmate. Illi uero p̄ ea quæ eis fuerant secundæ collata dispōne diuinæ uoluntatis intellexerunt: miseruntq; sicut petebat uirginem quam duxit Ysaac potius omnium rerum Abraæ. Nam qui fuerunt de cethura nati: exinde migrauerunt. Abraam moritur: & sepelitur in ebron cum sara coniuge sua.

CAP. .XXV.

Post paululū uero tēporis mortuus est et̄ Abraā: uir quidē oī uirtute sūmus & digne a deo p̄ studio qd̄ circa eū habuerat honoratus. Vixit at̄ oē tēpus suū annis cētū septuaginta quinque: & in Ebron cū Sara cōiuge sua a suis filiis Ysaac & Ismaele sepultus est.

De conceptu uel partu Rebeccæ: & quō Ysaac peregrinatus est in gerariis tēpore famis: & quā cū sc̄nuisset: & caligarent oculi eius. benedixit Jacob cum putaret se benedicere Esau. CAP. XXVI.

Orro post mortē Abraā cōcepit uxor ysaac: cui⁹ uētre nimis itumescente: hæsitās consuluit deū: responditq; geminos parituram fore Rebeccā: & in omnib⁹ gētibus eē no-

minādos: maioris at primatū eē minūedū. Pepit ergo paulatim secūdū diuinū eloq̄um geminos filios: quorū senior ut credimus a capite usq; ad pedes erat uehementer hirsutus quē iunior pcedentem tenebat a planta. Diligebat pater seniorē qdē qui uocabatur Esau secūdū ethimologiā pilosē hābrei nāq; capilaturam seiron dicūt. Iacob aut iunior carus erat genitrici. Fame uero supueniētes dū placuisset Ysaac: ut iret in ægyptū ubertuosā ualde prouiciā: pergebat in geraris deo præcipiente. Hūc suscepit rex Abimelech pro muneribus & auiciis Abraam: Et cū multo circa eum fauore fuisset usus initio: in hoc permanere semper inuidia faciente est prohibitus. Videns namq; deum in Ysaac esse præsentem: & tanto eum fouentem expulit eum. Ille uero huiusmodi inuidia tentatus per Abimelech tunc equidem discessit in agrū: qui dicitur Pharan. i. conuallis non longe a geraris: ubi cum foderet puteū: irruentes pastores in lite congressi sunt: prohibentes illud opus impletis: quo nolēte contendere præualuisse uidebantur. Discedentes aut alium fodiebat: quem etiā alius iniuriā facientibus quibusdam Abimelech pastoribus relinquens: abscessit expectans bonæ uoluntatis gratiorē licentiam: Quod dum esset ei sponte concessum: ut puteum sine prohibitione foderet Roboth puteum apellauit: quod nomen significat spaciosum. Priorum uero alius quidem Escon appellatur: quod potest dici litigium: alius uero Suennam: quod nomen significat inimicitias: Ysaac itaq; rege magnitudine pullulabat Abimelech autem contra se crescere putans Ysaac: propter hoc q; cum eo litigans ex incertis inimicitias egerat metuens ne prior amicitia nihil ei prodesset: conuerso Ysaac ad ultionem eorum quæ uidebantur esse perpeffus: amicitias rursus cum eo firmavit: & unum ad hunc suorum ducum Philocum nomine destinauit. Et cum omnia quæ poposcerat Abimelech meruisset propter ysaac bonitatem qui recenti iracundiæ prisca gratiam in se: inq; patrem suum habetam præposuerat: tulit eum in propria Ysaac uero filius Esau circa quem maximum habebat pater affectum: cum esset annoꝝ. xl. duxit uxores Agamidam Edonis filiam: & Alybamin Eusebonis uiorū inter chananeos ualde potentium: semetipsum faciens dominum in potestate nuptiarū: & neq; patris consilium sumens: quod nec permisisset ysaac si in eius uoluntate iaceret: non. n. libenter habebat ad prouinciales suam copulare cognationem. Nolens ergo molestus esse filio: ut iuberet eū a mulieribus abstinere: tacere decreuit. Cum senex autem esset: & aspectum penitus non haberet: e. uocans Esau: & senectutem indicans: q; & pro cæcitate & passione uisus impedimentum ei iam esset deo seruire iussit eum egredi ad uenandum: ut dum caperet quodcunq; potuisset: ei prepararet ad cœnam postquam domino supplicaret: ut auxiliator ei in omni uita: & cooperatoꝝ existeret: incertumq; esse dicens: quando etiā moriretur: & ante hoc eis se præbiturū: ut deū propiciū eius orationibus habere mereretur. Et Esau quidem ad uenationem egressus est Rebecca uero deū pro fauore Iacob rogabat: & præter Ysaac uoluntatem: iussit hædos ei occidere: cœnamq; preparare. Iacob ministrabat matri ei semper obediens. Cum uero fuisset parata cœna hædi pelle brachia cōuoluit Iacob ut pater propter pilos esse crederet Esau. Nam cum in oibus aliis similesent eo q; esset gemini in hoc tantūmodo differebant: trepidusq; Iacob ne anteq̄ fierēt orationes repius in hac caliditate: patrē ut contraria faceret irritaret: p̄erebat patri cœnam. Ysaac uero sentiens uocem Iacob proprio eum nomine uocitabat. Illo autē brachiū porrigente cui pellē circū dederat: contingens eum ysaac ait. Voce qdem Iacob proximus secundum pellis uero profūditatem Esau uidetis esse: nihilq; suspiciās mali: cū cœnasset conuersus est ad orationes & dei preces. Domine inquit omniū sæculorū & creator uniuersæ substantiæ tu patri meo concessisti magnam fortitudinē bonorū: & me dignū rebus præsentibus effecisti: & ex me procedentibus promissisti adiutorē: & propiciū: & datorē te semper meliorum. Hæc ergo confirma: & noli me despiciere propter præsentem necessitatē: propter quam & præcipue a te deposco: & hunc filium propiciū serua mihi: & ab omni malo sine passione custodi: dās ei fœlicem uitam: possessionemq; bonorum: quorumcūq; tibi potestas est præbere. Fac eum metuendum equidem inimicis: amicis honorabilem atq; gratissimum. Et ille quidem arbitratus pro Esau se orationes efficere: rogabat deum. Mox autem ut cessauit a benedictione: affuit Esau ysaac sentiens quod egerat: cessabat. Esau uero petebat similia quæ fratri iam fuerant collata. Patre negante: eo quod omnes in Iacob fuissent orationes expēsæ luctum agebat: quod esset oratione frustrat⁹: eiusq; lachrymis afflictus pater: eo quod circa uenationem & fortitudinem corporis esset apertus i armis & omnibus operibus. Esau probabilem fore dicebat: eumq; fructum earum rerum: & gloriam sempiternam: etiam genus quod ab eo descenderet habiturum: fratri uero esse seruiturum. Iacob timens fratrem fugit ad Laban i mesopotamiam: ubi filias Laban Lyam & Rachel accepit uxores: cum ancillis earum Balla & Zelpha: ex quibus filios. xii. genuit: & unam filiam: quæ regresso Iacob de mesopotamia ad chananeā: uiolata ē a Sichem filio Emmor regis sicimorum: quare indignati fratres eius totam ciuitatem percusserunt in ore gladii.

CAPI. XXVIII.

Iacob autē meruētē fratrem ulcisci se in illo uolētē mater eripuit. Marito autē p̄uasit: ut Iacob de mesopotamia cognatā suā daret uxorē: cū iā Ismaelis partui filiā basamin: Esau uxorē cōiugē accepisset. Nō. n. deuoti erāt chananei circa Ysaac i priorib⁹ ei⁹ bellis ualde grauati: cū barēati cepisset: circa quā p̄cipue laborauerat. Iacob autē i mesopotamiā missus a matre p̄pter nuptias filiæ Laban ei⁹ germani: permittētē Ysaac nuptia celebra-

ri: eo q̄ fuisset ei uxoris consilio persuasum per chananeā properabat: & propter odium prouincialium: apud nullum quidem succedere uoluit: sed sub diuo iacebat: caput suum lapidibus subditis supponens: ibiq; per somnium uidit huiuscemodi uisionem: astitisse sibi scalam a terra pertingentem ad cælum: & per eam descendentes figuras: honestiorem naturam habentes quam homines: & ad ultimum super eam deum manifeste sibi apparentem: nominatimq; uocantē: & huiusmodi uerba facientem: Iacob cum patris boni sis filius: & aui qui gloriam magnæ virtutis inuenit fatigare te in præsentibus non oportet: sed sperare, meliora: etenim opulentissima tibi maximoꝝ bonorum meo solatio erit ubiq; præsentia. Abraam itaq; ex mesopotamia ego huc deduxi a cognatis expulsum: & patrem tuum. cunctis scelicem ostendi: quorum non minorem partem in te quoq; reponam. Confidens ergo ex hoc itinere tuo proficiscere me protegēte securus. Impetrabis enī nuptias ad quas ualde festinatas: eruntq; tibi filii boni quorum multitudo numero maior erit: & potētiore filios dēre linquent: quibus ego huius terræ dominarum condonabo: eorumq; filiis qui replebūt omnē quā sol respicit terram simul & maria. Sed neq; ullum periculum timeas: nec laborum multitudinē metuas: me prouidente oia que tibi conferenda sunt: & i præsentibus: & multo magis i prosperis. Hæc itaq; deus Iacob prædixit: ille uero lætus effectus in his quæ uiderat: fuerantq; promissa: clarificauit illos lapides: quippe cum tātoꝝ bonoꝝ illic factum ei fuisset alloquiū: uotūq; fecit imolatoꝝ se sup eos: si aquirēs uitā ipassibile remearet: deoq; pmissū exoluit: denuo remeans. Nā & ipsū agrū honorādū esse decreuit: eiq; Bethel nomē iposuit quod diuinas diuitias latina lingua significat. Procedēs ad mesopotamiā lōgo tēpore uenit i Carrā. pastoresq; i suburbāis iueniēs: & pueros adoleſcētulos ac uirgines ad quendā puteū aquā haurituros. morabat cū eis potū quærens & uerba cū eis faciens p̄cunctabaturq; ab eis si noscēt quendā Iaban: adhuc si superesset. Illi uero oēs se nouisse dixerunt: talēq; uirē esse q̄ ignorari nō possit: eiusq; filiā una cū eis gregē pascere: quā mirabantur nō esse præsentē: dicētes ei. Ab ipsa itegrius agnoscere poteris: quæcūq; de illo audire desideras. Hæc itaq; illis dicētib; astitit puella cū pastoribus: qui una descenderāt: eiq; Iacob ostēderūt dicētes Peregrinus iste uenit de patre tuo cōsulēs illa uero læta facta per infantia propter Iacob præsentia: requirebat eum quis eēt: & ad eos unde uenisset: & qua causa adductus fuisset: orabatq; simul ut esset possibile præstandi ei quibus uenisset egens. Iacob autem non propter cognationis causam: neq; propter fauorem præsentem. sed amore puellæ uictus obstupescēbat pulchritudinem eius talē esse conspiciēs ut paucæ mulierū ita florent: & ait. Mihi ad te & patrē tuū: si tamen tu filia es Iaban familiaritas est & antiqua mea tuaq; generatione consistens: de Thare enim Abraā & Aram & Nachor filii sunt progressi. Batuel tuus auus filius est Nachor. De Abraam autem & Sara quæ nata est de Aran: Ysaac pater meus est. Vicinum & nouum cognationis pignus inuicē possidemus. Rebecca autē mea mater Iaban tui patris soror est ex eodem simul patre & matre progenita. Consobrini siquidē sumus ego & tu. Nunc ueniens amplector uos: antiquaq; nobilitatem renouaturus assisto. Illa uero recordata sicut iuuenibus accidere solet quæ præaudisset a patre de Rebecca: & parentes sciens nomē eius de sideranter audire: propter paternum fauorem ad lachrymas adducta est: & amplexata Iacob. Quem cum osculata fuisset: perducere maxima delectatione optabat ad patrem: omnibusq; domesticis memoriam matris eius esse dicebat: intenditq; ei totius boni retributionem: eūq; ad patrem iam uenire iubebat: & sequi se præcedentem: nec eius delectatiōē fraudari amplius illo tardate poterat. Hæc dicens ducebat eum ad Iaban. Cognitusq; ab auunculo: & ipse sine formidine inter amicos erat & illis delectationem maternam conferebat inopinabiliter eis ostensus. Post non paucos itaq; dies Iaban gaudere se quidem in eius maxime præsentia: & ultra quam indicare possit sermone dicebat causam pro qua uenisset: patrem matremq; senes derelinquēs: & eius præsentia solatiis indigentes ab eo quærebat: præbiturumq; se omnia quibus opus haberet promisit. Iacob autem omnem ei causam narrabat: dicens Ysaac fuisse geminos filios: se: & Esau: quem dum pro paternis oratiōibus matris sapientia fefellerat: illum se interficere uoluisse dicebat: tanquam ablato sibi a deo regno: & bonis quæ pater optasset: & hæc fuisse causam suæ præsentia: materno mādato factæ. Omnibus enim inquit nobis sunt fratres: sed mater amplius illius cognationem metuens: ita mihi prospexit: q̄ utique solum meæ puericia munimen iudicauit. Vnde deum respiciens in præsentibus sum securus. Iaban autem & propter parentes eius promisit omnem se ei participare clementiam: & propter matrem pro cuius fauore licet absentis studium suum circa eum se dicebat ostendere: gregis scilicet curam eum habiturum constituere se dicebat: & præponendum his exoptabat: uoluntaremq; ad proprios remeare parentes cum talibus donis & honoribus dimittendum qualibus talis cognatus iuste promeritus esset. Iacob libenter hæc audiens: donec esset quidem apud eos: hunc laborem ferre gratissime se respondit: mercedem uero pro tali labore Rachel nuptias postulauit: cum etiā propter alia honore digno haberetur: & maxime quod ministra eius fuisset aduentus. Amor nanque puellæ eum huiusmodi uerba facere compellebat. Iaban gauisus in his annuit ei puellæ nuptias: nec alium generum meliorem sibi optasse: si tamen apud eum aliquantum maneret tempus ad chananeos non se missurum filiam: quando etiam de sororis cura penitentiam agere se dicebat q̄ eam ibidem direxisset. Cum uero Iacob hoc fieri consentiret. septem promisit annos: tantum enim so-

cero iudicauit ministrandum: uirtutis suae prebens experimentum ut quis esset magis agnosceretur. Laban suscipiens sermonem tempore transacto preposuit epulas nuptiarum. Nocte ergo super ueniente: ignorante iacob collocauit ei alteram filiarum Lyam seniore: & non decoram aspectu ille uero per ebrietatem nocte ei permixtus. die facto apud Laban de iniustitia querebatur: Qui dandam ueniam necessitati poscebat: ob quam talia gesserat: non enim per malignitatem ei Lyam dedisset: sed alia maiore causa uictum se hoc fecisse dicebat: quae tamen impedire non posset: sed amati daturum se eam post septem annos alios promittebat. Consensit ergo iacob: nihil. scilicet aliud ei amor puellae facere permittebat: & praeteritis aliis septem annis Rachel accepit uxorem. Erant ambabus ministrae quas dederat pater. Zelpha quidem Lye. Rachel autem Bala non quidem ancillae: sed subdite. Et Lya magna erat sollicitudo de amore uiri: quem habebat circa sororem sperabatque se existentibus filiis honorandam: & exorabat continue deum natoque masculo filio & propter hoc conuerso ad eam uiro Ruben filium nominauit: eo quia dei misericordia ei fuisset concessus: hoc enim significat istud nomen. Habuit autem post tempora et alios tres filios: Simeon quod nomen significat exaudibilem ei fuisse deum: deinde Leui quasi firmator societatis: post hunc iudam quod gratiarum significat actionem. Rachel autem metuens ne propter copiam partus sororis minorem apud uirum partem haberet collocauit cum iacob suam famulam Balam ex qua nascitur dan: quod a deo iudicatum: latina significat lingua & post hunc Nephtalim tanquam ex machinationibus: eo quod contra partus sororis copiam arte fuerat usa. Hoc & Lya fecit contra opus sororis denuo machinata: collocauit ei & ipsa suam famulam: & natus est de Zelpha filius Gad quod quis potuerit appellare fortuitum: & post hunc Aser: quod beatificum poterit dici: qui Lyae gloriam cumulauit. Cum autem Ruben senior filiorum Lyae matri madragore mala portaret: Rachel aspiciens dari sibi poscebat: quia cupierat cibum: illa non consentiente: sed sufficere ei dicente: quod eam uiri honore priuasset: Rachel mitigans sororis iram concessura se ei dicebat: ut cum ea uir illa nocte maneret. Quia hoc percipiente munus iacob cum Lya dormiuit. Rursus ergo nati ei filii sunt: Ysachar quidem quod significat mercede factum: Zabulon quod indicat fauoris pignus ad eam. Nata est autem & filia Dina. Post haec tempora natus est & Rachel filius Ioseph: quod significat augmentum alicuius faciendum. Hoc ergo omne tempus quod sunt anni uiginti pascebat soceri greges. Post hoc rogabat ut sumptis uxoribus ab eo discederet. Socero hoc non permittente latenter hoc facere cogitabat: uxores requirebat quid de professione tractarent. Illis autem discedere libenter dicentibus Rachel & simulachra deorum quos collere patria lex erat pariter furata cum Lya sorore fugiebat & utriusque pueri: & puellae cum filiis: & quicumque possessio eis erat. Ducebat etiam gregum in edietatem non respiciente Laban. Rachel deorum simulachra portabat: licet docuisset eam iacob huiusmodi deorum honorem spernendum: ut si comprehenderentur sequente patre ueniam illa ad haec confugiens impetraret Laban autem post primum diem cognoscens iacob discessum simul & filiarum multum malo animo persequabatur maxima uirtute circumdatus: & septima die in quodam colle procul eos locatos inuenit: & tunc quidem quia erat uespera requieuit. Visio ergo ei apparuit monens: quatenus si uis generum atque filiarum conuersere: nihil in eos pro furore praesumere: sed ut pacta faceret cum iacob: quod si eius continens paucitatem aggredere cum eo pugnare ei auxilium dicebat illa uisio praebituram. Laban autem dum huiusmodi ei factum a deo fuisset alloquium: orto die iacob euocans & manifestans ei uisionem: cui credens ad talia declinasset: coepit eum culpae dicere: quomodo eum & pauperem uenientem ad se: & omnium suscipere indigentem: eique cunctam possessionis suae ubertatem praebuerit. Nam & filias meas inquit coniunxi tibi: fauorem tuum circa nos per haec agendum esse confidens: tu uero neque matris tuae aut communionis quam circa me per cognationem habes: neque uxoribus quas dixisti pudorem gerens: neque filiorum quorum sum auus: lege apud me usus es belli: possessionem meam quidem auferens: filiabus autem genitorem suum fugere persuadens: sacra quoque paterna diripiens: domi utique portaturus: quae & a meis parentibus honorata sunt: & a me religione ipsa coluntur: & haec quidem quae nec expugnantes suos inimicos faciunt: tu perpetrasti cognatus: & sororis quidem meae filius: filiarum uero maritus & coepulator meus domui meae talia ingerere nequaquam dubitasti. Cum haec dixisset Laban: ita satisfaciebat iacob dicens. Ego non solum deum patriae desideravi: sed etiam omnes una cognatos: & post tantum tempus dignum est me ad propria remeare. Pro praeda uero quod dicis alio indicante tu potius inuenieris iniustus: cum te deceret gratias nobis soluere pro his quae a me custodita & facta maiora sunt: quomodo in hoc iustitia non priuaris: cum mihi ingratus existis. Cur patrem eius paruam absumentes abcessimus. Filiae uero tuae non mea malignitate secutae sunt: sed iusta deuotione quam scimus uxoribus legitimis circa uiros posse competere. Sequuntur non tantum me quantum filios. & haec quidem ipse dicebat: ne aliquod gereretur in congruum: querebatur autem accusationem quam faciebat: quia cum matris eius uideretur esse germanus: & filias ei iunxisset: imperiis eum uulnerasset asperrimis. xx. annis eum detinens: & alia quidem nuptiarum occasione fecisset: quae licet crudelia leuiter sustinisset: peiora tamen facta post nuptias: quae quilibet etiam inimicus effugeret. Reuera ualde crudeliter Laban usus est iacob. Videns enim eum ad quodcumque uoluisset esse praestabilem promittebat ut quicquid natum fuisset ei praebere: interdum quicquid album procederet: aliquando uero quaeque nigra nascerentur. Crescente sub no-

mine Iacob gregum partu aliquando quidem fidem de præfenti non custodiebat: aliquando autē in alterum annum præbiturum se esse dicebat: eo q̄ multitudine gregum uideret eum abundare: cum in futuro tantum fore potius desperaret: fallebatq̄ rursus in his quæ nata conspiceret. De sacris autē furatis iussit inquisitionem fieri. Cum accepisset ergo Laban perscrutandi potestatem: Rachel hoc audiens posuit idola in stratorio cameli qui portabat eā: & sedens naturalē sibi met purgationem dicebat imminere. Et Laban quidē cessauit amplius perscrutari: non credens q̄ cum tali passione ad ydola accederet: fecitq̄ cum Iacob sc̄dus: in nullo eorum quæ gesta fuerant memoriā habiturus. sed & ille filias suas se dilecturum. Et hæc pollicitationes fecerunt super montes quosdam: in quibus columnam statuerunt sub climate aræ: unde collis ipse dicitur galaad: ex quo hætenus terrā galaditen appellant. Et cum factis pactionibus immolassent: Laban quidem reuersus est: Iacob in chananæam procedente: subinde uisiones apparebant: de futuro ei spem optimam pollicentes: Et locum illum quidem appellauit dei castra. Volens autē nosse quid cogitaret eius frater: singula cogniturus cum integritate præmisit: metuensq̄ propter priscam suspicionem: præcepit his quos mittebat ut dicerent Esau: quia Iacob putans iniustam esse ut hic te irascente conuiu eret: de prouincia sponte discessit: & nunc sufficiens tempus esse putans reconciliationis reuersus est ducens uxores & filios: cum diuitiis acquisitis: & cum preciosis rebus semetipsum tibi traditurus: quod maximum bonum fore iudicat: ut cum fratre fruatur his quæ ei sunt a diuinitate collata. Et illi quidem hæc indicauerunt. Esau uero lætus effectus: fratri cum quadringentis occurrit armatis. Iacob audiens uenire eum in occursum sibi cum tantis armatis expauit. Deo tamen spem salutis suæ commisit & prouidentiam rerum præsentium fecit: quatenus & ipse suū sine passione seruaret: inimicisq̄ præualeret si aliquod iniustum facere uoluissent. Distribuens ergo qui cum eo erant: alios quidem præmittebat: alios autem post tergum proxime sequi iubebat: ut si uim pateretur qui præmissi fuerant insistente fratre refugium sequentes haberent: & omnes qui cum eo erant hoc modo disponens: misit quosdam fratri munera deportantes. Erant iumenta quæ mittebantur: & quadripedum multitudo uariorum quæ grata suscipientibus forent: eo q̄ illi rarius hæc haberent. Mittebantur autē diuersis uicibus ut frequenter adueniētes multi eē putarent. Placabat ergo p̄ dona irā eius: si adhuc aliqua indignatio remāssisset: sed etiam sermonibus blandis iubebat uti: quos mittebat ad eum. Hec disponēs per totū diē nocte ueniēte mouebat suos. Cūq̄ flumiū quēdā trāssisset nomine Labos: Iacob ibi remanēti uiso quædam apparuit: cū qua luctabatur: illa utiq̄ uisione initiū certaminis faciēte: q̄ etiam uoce usa est: simul & uerbis letariq̄ eum in his monens quæ facta uidebatur: nec modico se p̄ualuisse crederet: sed grandē āgelū dei uicisse: & hoc signū arbitrari magnorum sibi fore bonorum: & q̄ nūq̄ eius desereret genus: nec fortiorem hominū quēq̄ illius esse uirtutis: præcepitq̄ eū uocari Israhel: quod hæbraica lingua significat reluctatē angelo sacro. Hæc igitur Iacob poscente illa uiso prædicebat. Qui sentiens angelū dei esse: rogabat: ut quam partem hiturus eēt ei significaret. Et uiso quidē cum ista dixisset disparuit. Letatus autem Iacob in his phanuel locū denominauit. Cūq̄ ei p̄ certamen dolor fuisset factus circa neruum latū: & ipse abstinuit eo cibo: & p̄ illum neq̄ nobis ē cōmestibilis. Proximū iā audiēs eē fratrem iussit p̄cedere utraq̄ cōiugē seorsū cū ancillis suis: ut de longe conspiceret opa uirorum pugnantium: si hoc uoluisset Esau. Fratrem autē sibi pxime ueniēte ipse salutauit: nihil de eo dolose cogitantē. Et Esau āplexus eum requirebat de multitudine filiorū & mulierum. Et cum cognouisset: ipse quidem uenire eos rogabat ad patrem. Iacob ergo excusante eos de iumētōꝝ labore: Esau discessit in seir: illic. n. commorabatur: appellauitq̄ uillam de sua. s. hirsuta capillatura. Iacob autē uenit ad scenas. i. ad tabernacula q̄ hætenus sic uocatur. Vnde in sicimiam quoq̄ profectus est: quæ ciuitas ē chananæorum. Sicimitis autem solennitatem agentibus: Dina quæ fuit filia Iacob: sola transfuit ad ciuitatem: emptura ornāmētū puīcia liū mulierum. Videns ergo Siche m regis Emmor filius: eam corruptit abreptā: & amore confectus deprecatur patrem: ut ei p̄ uellam acciperet in uxorem. Ille uero consentiens uenit ad Iacob supplicans ut filio suo Siche m Dinam lege coniungeret. Iacob igitur neq̄ cōtradidere ualens p̄ dignitatem supplicantis: neq̄ legitimū iudicans alienigenæ filiā copulare petit cōcedēdum sibi spaciū: ut deliberaret de quibus poscebat. Abscessit ergo rex sperans Iacob nuptias filio suo concessurum. Iacob autē indicans filiis: & corruptionem sororis & supplicationē Emmor: petebat cogitādum esse quid fieret: & plurimi quidē tacebant: consiliū nō inueniētes. Symeon uero & Leui puellæ fratres ex matre eadē nati: huiusmodi sibi constituerunt actionē adinuicē: ut cū esset festiuitas & sicimitæ requie: & epulis uterent: incunstanter primis custodiis assistentes dormientes occiderent: & ueniētes in ciuitatem interficerent omnem masculum: & regem cum eis & filium eius: solisq̄ parcerēt mulieribus. Hæc efficientes præter cōscientiam patris renocauerūt Dinam. Iacob autē factorum magnitudinem admiranti: & filiis irascenti deus assistens: iussit eum confidere: & purificantem tabernacula: sacrificia celebrare: quæ prius cum iret in Mesopotamiam pro somni apparitione deo uouerat. Cū igitur purgaret suos: Laban deos inuenit neq̄. n. sciebat a Rachel furatos esse: & quia eos celasset in terra sub arbore quadam: hos ergo inde tollēs sacrificabat in Bethel ubi somnium uiderat cum Mesopotamiam prius iret: hinc. n. proficiscens uenit in Esrata: ubi Rachel ex partu mortuam sepeliuit:

quæ sola inter cognatos in Ebron honorem sepulturæ habere non meruit. Et ualde flens filium ex ea natum Benjamin appellauit: propter dolorem qui ob eum matri prouenerat. Isti sunt ergo filii Iacob omnes: masculi quidem duodecim: fœmīa uero una. Horum octo legitimi: de Iya sex quidem: duo uero de Rachel: quatuor autem de famulabus: bini ex utraq; quorum & nomina superius dixi.

Mors Ysaac in ebron: & sepultura filiis suis: Rebecca uxore prius defuncta. CAP. XXVIII.

Enit ergo hinc in ciuitatem ebron positam inter chananeos. Illic autē Ysaac commorabatur: & paululū quidem pariter uixerūt. Rebecca Iacob uiuā non repperit. Moritur & Ysaac: non post multū quā filius eius aduenit: & sepultus est a filiis cū uxore in Ebron: ubi erat sepultura eius parētū. Fuit ergo Ysaac deo uir carus: & multa eius puidētia dignus: post Abraam ualde longæuus. Cūq; uixisset centum octuagintaquinque annis: cum uirtute defunctus est.

Incipit liber secundus antiquitatis iudaicæ.

Quomodo Esau & Iacob Ysaac filii habitacula diuiserunt: & Esau quidem Idumæam tenuit: Iacob autem chananæam. CAPI. I.

Ost mortē uero Ysaac filii eius iuicē tabernacula diuiserūt: & nō ea quæ acceperant tenuerūt: sed Esau quē Ebron ciuitatē fratri dās habitabat in seir & in idumea regnabat: quā regionē a semetipso ita uocauit. Edom enī nōiatus est: quā nuncupationē hmoi uenatiōis cā sortitus ē. Aliquā labore uenatiōis esuriēs rediebat: dū adhuc puer esset ætate: inueniensq; fratrem lentem pparantē sibi ad prandiū rubeū colorē nimis hntē: & propterea potius icitatus rogabat ut pberet sibi cibū. Qui uendere sibi primatū pp cibum p eius esuriem compulit fratrem. Ille fame compulsus cōcessit cū sacro primatū. Quamobrem propter ruborē cibi a coetaneis ifantia tpe Edom uocatus est. Hæbrei nāq; edom rubeū dicūt. Et iō regionē sic appellauit: quā græci hōestius Idumæā denoiauerūt. Fuit autē p filioꝝ nūero quinq; quoꝝ Hieus quē & Hielō: & chore ex una mulierē sunt geniti: Oolibama noīe reliquoꝝ uero Eliphaz quē ex Ada: Rabel autē de Basemath ethei sunt nati. Hieus quē filii nō fuerūt: heliphaz uero fuerūt legitimi quinq;: hemā: Omat: Sepphu: Gathan: Cenes. Amalech n. naturalis nō erat: de cōcubina thāna noīe pcreatus: isti siquē habitauerūt in idumæa quā Gobolitis est dicta & ab Amalech Amalechitis est appellata. Cū n. aliquā magna fuisset idumæa: & in tota regione nomen i. egypte retineret: in pibus appellationē ab habitatoribus cōseruabat. Contigit autē Iacob: ut ad tantam fœlicitatis magnitudinē pueniret: quæ facile ab aliis apprhendī non possit. Diuitiis enim cunctis puincialibus eminebat: & filioꝝ uirtutibus imitabilis & conspicuus erat: nec ullius rei penitus indigebat: quando illi ad opus manuum & labore tollerantiam erant prompti: & ad intelligentiam pparati: in tantū uero eius habuit diuinitas fœlicitatis curā: ut et ex his quæ tristia uidebantur esse: bonorum ei preberetur sublimitas: feceritq; eum: & qui ex eo pcreati sunt auctores reuersionis ex ægypto: quo patres nostri huiusmodi causa morati sunt.

Quomodo Ioseph iunior filiorum Iacob somnis ei demonstrantibus fœlicitatem futuram inuidiam sustinuerit fratrum. CAPI. II.

Ioseph ex Rachel filiū suscipiens Iacob: & pp hōestatem corporis & animi uirtutem: cū utiq; aliis sapientia pcelleret: eū amplius aliis filiis diligebat. Huic siue paterna dilectio odium concitauit fratꝝ siue somnia. Quæ cū uidisset: patri & eis ptinus idicauit: eo quod pfectum eius annunciarēt: cū sepius celent hoīes: et suoꝝ fœlicitates. Visiones quæ ap paruerunt Ioseph erāt hmoi. Missus a pte cum fribus ut colligerent messes. & maturas fruges: uidit nimis pæcipuā uisionē: & ultra ea quæ solent p somnia puenire. Quam uisionē dum surrexit fratribus suis tanq; sibi somniū discernentibus enarrauit: dicens uidisse se transacta nocte manipulum suum de tritico stantem in quo eum posuerat loco: illorum uero concurrētēs adorare eū: sicut dominum serui. Illi intelligentes uirtutem eius: & rerum magnitudinem pædicere uisionem: & contra se potestatem eius futuram: Ioseph quidem tanquam ignorantes somnia nihil explanauerunt: cōsiliū uero fecerunt: ne ad pfectū ea quæ arbitrabant acciderēt: & circa eū graues amplius existebāt. Impugnās autē diuinitas eoꝝ inuidiā: scdā pstitit Ioseph uisionē multo mirabiliorem quā primā. Vidit. n. solē simul & lunā & cæteras stellas i terrā descēdere: & se adorare: quā uisionē pri nihil de frībꝝ mali formidās: et his pntibus idicauit: & itēptari sibi quod hoc significare uelit poscebat. Ille uero sōnio gaudēs: cū expositionē mēte cōspiceret: & cū sapia nō sine cōsideratiōe cōinceret lætabatur: magniq; significatiōibus fœlicitatē filio nūciabat: ip̄sq; largiente deo futurus: quo a pentibus & fratribus eēt honorādus: & adorari dignus: lunā quē & solem pri & mri comparans: eo quod illa augeat & nutriat uniuersa: ille uero formet: & aliam fortitudinē pæstet: stellas uero fratribus: cum & ipsi essent: sicut & stellæ uigorem a sole & luna percipientes. Et Iacob quidē huiusmodi non insipienter discretionem prulit uisionis: fratres uero Ioseph uehementer ea quæ sunt pædicta contristauerunt: & incitati aduersus eum: uelut extraneum bona quæ significata fuerant illis somniis habitu-